

[Socialministeren.]

lighed for, at Danmark vil kunne påtage sig forpligtelse til at overholde yderligere afsnit af konventionen.

Idet jeg i øvrigt henviser til bemærkningerne til forslaget, anbefaler jeg det til hurtig og velvillig behandling.

Formanden: Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 18. november, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Fortsættelse af første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i toldloven, forslag til lov om ændring i lov om tobaksafgifter,

forslag til lov om forlængelse af lov om valutaforhold m. v.

og

forslag til folketingsbeslutning vedrørende den af UNESCO den 22. november 1950 vedtagne konvention om indførsel af materialer til undervisningsmæssige, videnskabelige og kulturelle formål.

2) *Spørgsmål til ministrene.*

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om tillæg til lov om afholdelse af frivillig offentlig auktion over indenlandske pelsdyrskind og huder.

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhversinteresser.

Mødet hævet kl. 18¹⁰.

17. møde.

Onsdag den 18. november kl. 13.

Formanden: Uden for dagsordenen giver jeg ordet til den ærede ordfører for udvalget til valgs prøvelse, for at hun kan gøre indstilling til tinget om godkendelse af et valg.

Ordføreren for udvalget til valgs prøvelse (Edel Savnte): Efter at det høje ting har meddelt det ærede medlem frk. Helga Pedersen orlov fra den 12. november, og efter at første stedfortræder, direktør Helge Clausen, har meddelt, at han er villig til at indtræde som midlertidigt medlem, har udvalget undersøgt stedfortræderlisten og de øvrige dokumenter og skal enstemmigt indstille, at direktør Helge Clausen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Udvalgets indstilling om godkendelse af direktør Helge Clausen som midlertidigt medlem af folketinget vedtoges enstemmigt med 112 stemmer.

Den første sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til lov om ændringer i toldloven, forslag til lov om ændring i lov om tobaksafgifter, forslag til lov om forlængelse af lov om valutaforhold m. v.

og

forslag til folketingsbeslutning vedrørende den af UNESCO den 22. november 1950 vedtagne konvention om indførsel af materialer til undervisningsmæssige, videnskabelige og kulturelle formål.

(Foregående del af første behandling findes i tidenden sp. 661).

Forhandlingen genoptoges.

Udenrigsministeren (Krag): De ærede ordførere beskæftigede sig i går fortrinsvis med de to af de fremsatte lovforslag og kun i mindre grad med markedsplanerne. Der blev dog direkte og indirekte knyttet forskellige bemærkninger til markedsplanerne og til min redegørelse for disse samt stillet enkelte spørgsmål. Jeg skal i det følgende forsøge at besvare spørgsmålene og i øvrigt fremsætte nogle ganske få supplerende bemærkninger.

Ordføreren for socialdemokratiet, det ærede medlem hr. Lars P. Jensen, spurgte, om man under GATT-forhandlingerne, der for tiden foregår i Tokio, søgte opnået adgang til at foretage justeringer i tekstiltoldsatserne. Det er klart, at vi under forhandlingerne i Tokio på alle vigtige områder søger at varetage danske interesser på den bedst mulige måde. Hvorvidt det specielt for tekstilsektorens vedkommende vil blive muligt at foretage justeringer, tør jeg ikke sige. Vi ved jo, at der for tekstilsektorens vedkommende blev foretaget en gennemgribende revision så sent som i 1956, men vi vil i hvert fald forsøge på det, og et sådant forsøg bliver også gjort i Tokio.

De ærede medlemmer hr. Henry L. W. Jensen og hr. Anker Lau gav udtryk for det princip, vi alle er enige om: at diskrimination i videst muligt omfang bør undgås, og de ærede medlemmer fremsatte i den forbindelse ønske om, at vi fra de syvs side, når vi nu til 1. juli næste år formentlig — hvis traktaten bliver gennemført — nedsætter tolden med 20 pct. i forhold til andre medlemmer af de syv, da kunne foretage en tilsvarende toldnedsættelse på importen fra de seks. Om selve princippet: så vidt muligt at undgå diskrimination og ganske særlig undgå handlinger, der kan medføre handelskrigs-lignende forhold mellem de syv og de seks, vil jeg gentage, hvad jeg sagde i min redegørelse i fredags, at vi naturligvis vil gå så vidt, som det overhovedet er gør ligt i så henseende.

Dette er ganske klart kommet til udtryk, ved den måde, hvorpå de syv udformer reglerne for afviklingen af importrestriktioner, idet man så vidt muligt vil undgå diskrimination over for omverdenen. På dette punkt går de syv altså videre end de seks, der som bekendt under afviklingen af de kvantitative restriktioner kun er rede

til at udstrække afviklingen til lande uden for deres område på grundlag af forhandlinger om gensidige kontingentindrømmelser, hvorimod de syv vil afvikle importrestriktionerne også i forhold til de seks uden forudgående forhandling og uden betingelse om gensidige indrømmelser.

Hvad derimod angår tolden, er det vanskeligere at foretage noget tilsvarende. Danmark har som medlem af GATT påtaget sig forpligtelser, der vil gøre det umuligt for os at foretage de samme toldnedsættelser over for de seks, som vi foretager over for de syv. Det ville kun have været muligt, hvis der mellem de seks og de syv var indgået en toldunion eller var dannet et frihandelsområde; i så fald kunne de to handelspolitiske blokke naturligvis indbyrdes afvikle deres toldsatser, men herom foreligger der jo intet endnu. Det vil sige, at hvis de syv lande vil foretage deres toldnedsættelser over for en videre kreds end mellem sig selv indbyrdes, så skulle det være over for samtlige GATT-lande. Det er formentlig i den nuværende situation praktisk umuligt, idet det ville være ensbetydende med, at Danmark efterhånden helt måtte afskære sig fra at have told overhovedet og fra at føre toldpolitik overhovedet. Man kan sige, at her synes de seks at være mere imødekommende, idet de jo foretager visse toldnedsættelser, ikke blot indbyrdes, men også i forhold til os andre, i forhold til samtlige GATT-lande. Men her må man være opmærksom på, at sådanne toldnedsættelser foretages af seks kun ned til den fælles toldtarif, den går de aldrig under, og heri ligger den store forskel. Inden for frihandelsområdet har vi jo ikke nogen fælles toldtarif. Det, de seks gør, er i virkeligheden at fremskynde den tilpasning til en fælles toldtarif, som de under alle omstændigheder skulle foretage i løbet af overgangsperioden.

Jeg er imidlertid ganske enig med de ærede medlemmer i, at det er ønskeligt, at man i videst muligt omfang undgår diskrimination, herunder over for de seks fællesmarkedslande. Dette har vi haft opmærksomheden henledt på ved udarbejdelsen af toldlovsforslaget; og som det vil fremgå af dette, er det lykkedes for regeringen at finde udvej for at foretage toldnedsættelser på en række varer, som vi importerer fra

[Udenrigsministeren.]

de seks. Det gælder ikke alene råvarer og halvfabrikata, men det gælder også en række færdigvarer af betydelig interesse for f. eks. vor vigtigste handelspartner inden for de seks, Tyskland. Jeg henviser til, at tolden for færdige biler, lastvogne, motorcykler og traktorer vil blive væsentligt nedsat, og at tolden på samlede til automobiler, optiske apparater, herunder fotografiapparater og kikkerter, ure, skrivemaskiner og start- og tændingsudstyr til motorkøretøjer vil blive afskaffet. Det betyder, at den samlede toldbelastning på importen fra Tyskland ikke vil blive forøget, men snarere synes at ville blive reduceret.

Det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen fremsatte endvidere i sit indlæg et synspunkt, som gik ud på, at dansk erhvervsliv ved sin inddragelse i de syv landes frihandelsområde vil få tilpasset sin erhvervsstruktur sådan, at den særlig kommer til at passe til erhvervsstrukturen inden for de syv. Det, det ærede medlem i den forbindelse befrygtede, var, at såfremt der senere bliver tale om sammenslutning mellem de syv og de seks, vil Danmark komme til at stå over for nye store tilpasningsvanskeligheder, når sammenkædning med yderligere store markeder skulle finde sted. Jeg tror ikke, der er grund til at nære en sådan frygt. Karakteren af den konkurrence, dansk erhvervsliv vil blive udsat for inden for de syv, kan ikke være væsensforskellig fra den konkurrence, vi ville være blevet udsat for, såfremt vi havde tilsluttet os de seks. Den rationalisering og effektivisering af dansk produktion, der vil finde sted ved vor deltagelse i de syvs frihandelssammenslutning, vil derfor komme os fuldt til nytte, såfremt der senere måtte blive opnået enighed om et stort europæisk marked, omfattende også de seks.

Jeg vil dernæst vende mig til andre af de ærede ordførere.

Det ærede medlem hr. Poul Møller hævdede, at landbrugsvarer ikke i realiteten var med i de syvs frihandelssammenslutning. Det er rigtigt, at det ikke er lykkedes at opnå, at landbrugsvarer får samme behandling inden for frihandelsområdet som industrivarer. Det tror jeg heller ikke at nogen på noget tidspunkt havde forventet.

Det svarer ganske til, at hvis Danmark havde tilsluttet sig de seks, ville landbrugsvarer heller ikke dér havde fået samme behandling som industrivarer. Jeg tror heller ikke, vi på noget tidspunkt har forsøgt at hævde noget sådant. Det, vi har bestræbt os for, er at opnå en vis fremgang for handel med landbrugsvarer, således at man kunne sige, at det på rimelig måde er lykkedes at få gensidighed mellem landbrugsvarer og industrivarer. Hvorvidt dette er opnået, er naturligvis en skønssag, og det skal jeg overlade til den enkelte selv at vurdere. Men der er ingen, der vil kunne påstå, at Danmark ikke ved sin indtræden i de syv har fået landbrugsvarer med, og der er ingen, der vil kunne påstå, at Danmark ikke ved sin indtræden i de syv har opnået fremskridt for sin landbrugseksport. Vi har opnået det dels ved bestemmelserne om landbrugsvarer i de syv, dels ved de indrømmelser, vi har opnået i de bilaterale aftaler.

Det er måske rigtigt her at gøre opmærksom på, at det ikke forholder sig på den måde, som jeg tror nogle har opfattet det, at de bilaterale aftaler kun gælder for et eller to år og så skal genforhandles. Det er ikke tilfældet. De bilaterale aftaler er varige, de er gyldige for nøjagtig samme periode som selve frihandelsområdeaftalen; og de almindelige bestemmelser i frihandelsområdeaftalen om klageprocedure o. s. v. gælder for landbrugsvarer ganske på samme måde som for industrivarer.

Det ærede medlem hr. Poul Møller gjorde også nogle bemærkninger specielt om den dansk-svenske aftale. Jeg fik det indtryk, at han mente, at denne aftale var indklaget for GATT, og at England stod som klager. Det beror naturligvis på en misforståelse. Den dansk-svenske aftale er ikke indklaget for GATT, og jeg tror ikke, England påtænker at indklage den for GATT. Det, der er tale om, er, at man fra britisk side har henledt vor opmærksomhed på, at visse af bestemmelserne i den dansk-svenske aftale måske er af en sådan karakter, at de vil kunne udsættes for kritik ud fra GATTs synspunkter, og at det måske kan vanskeliggøre, at man fra britisk side vil kunne støtte aftalen i dens nuværende form, og det har altså ført til, at der netop i disse dage i Stockholm forhandles mellem Dan-

[Udenrigsministeren.]

mark og Sverige i et forsøg på at finde en anden formulering, således at ikke netop vor aftale skulle besværliggøre hele traktatens passage gennem GATT. Jeg havde imidlertid indtryk af, at det ærede medlem hr. Poul Møller havde forstået det sådan, at måske særlige britiske erhvervsinteresser tilsagde England denne handlemåde. Det tror jeg ikke. Jeg kan slet ikke se, hvordan britiske erhvervsinteresser kan komme ind i dette forhold. Derimod kan jeg se, at den kritik, den dansk-svenske aftale måske kunne komme ud for fra GATT, ganske særlig måtte komme fra Commonwealth-landene, og så må det naturligvis være rigtigt, at vi bliver gjort opmærksom herpå, således at vi kan bestræbe os for at få visse ændringer gennemført. Men det er klart, at vi ved forhandlingerne i Stockholm må insistere på, at summen af de materielle indrømmelser, som aftalen giver os, ikke formindskes.

Såvel det ærede medlem hr. Poul Møller som senere det ærede medlem hr. Hans Rasmussen gav udtryk for bekymring for, om Danmark på det større marked ville være i stand til at indvinde, hvad vi måske sætter til på vort eget hjemmemarked. Det ærede medlem hr. Poul Møller nævnte i den forbindelse ganske særlig næringsmiddelindustrien, som han syntes havde fået en utilfredsstillende behandling, set ud fra danske synspunkter. Det ærede medlem hr. Aksel Larsen var også inde herpå, idet han ikke kunne forstå, at kødkonserveres ikke kunne komme med som industrivarer, når fiskekonserveres kunne komme med.

Jeg skal gøre nogle ganske korte bemærkninger til disse betragtninger. Jeg skal være den allerførste til at beklage, at kødkonserveres ikke er kommet med som industrivarer på samme måde, som vi har håb om, at fiskekonserveres kommer det. Jeg tror, det ærede medlem hr. Aksel Larsen har ret i, at det er svært at opstille en principiel sondring mellem kødkonserveres og

fiskekonserveres, der kunne give en logisk begrundelse for, at det ene er med, nemlig fiskekonserveres, men at det andet ikke er med. Jeg må dog tilføje, at hvis vi ser på bestemmelserne i de seks, er ej heller dér kødkonserveres betragtet som industrivarer; dér står logikken altså ikke højere end inden for frihandelsområdet. Jeg må dog oplyse, at det ikke betyder, at kødkonserveresindustrien slet intet har vundet, idet vi netop i den dansk-engelske aftale — og England er den største aftager af vor kødkonservereseksport inden for de syv — har opnået, at tolden på kødkonserveres, i hvert fald for en del kødkonserveres, nemlig lucheon meat, bliver afviklet, og vel at mærke ikke sådan som hovedreglen ellers er vedrørende afvikling af toldsatser, at der skal gå en 10 års periode. For luncheon meat's vedkommende afvikles tolden inden for en periode af 12 måneder, nemlig i to tempi, pr. 1. juli 1960 og 1. juli 1961.

Et vist resultat er der altså opnået for dansk levnedsmiddelindustri, og et resultat, som vel for nogle specielle varers vedkommende må siges at have en vis interesse. Det er heller ikke sådan, at levnedsmiddelindustrien på andre punkter helt er blevet glemt. Også andre betydningsfulde grene inden for levnedsmiddelindustrien vil nyde godt af toldafviklingen. Det gælder så vigtige områder som dansk produktion af kiks, vaffer, wienerbrød, iscremepulver og buddingpulver, tobaksvarer, snaps, likør m. v. samt ikke mindst produktionen af øl. Alle disse vigtige varer vil inden for de syv blive betragtet som industrivarer, og der er næppe tvivl om, at der her vil være betydelige muligheder for større salg af danske produkter og derfor for større ekspansion og større beskæftigelse.

I det hele taget synes jeg nok, at det ærede medlem hr. Poul Møller og det ærede medlem hr. Hans Rasmussen i lidt for høj grad hæfter sig ved skyggesiderne. Ingen kan nægte, at vi kommer til at stå over for vanskeligheder i den hidtil beskyttede hjemmemarkedsindustri; her kan der kom-

[Udenrigsministeren.]

me ugunstige virkninger. Ingen har forsøgt at lægge skjul på det, men jeg synes, at man undervurderer dansk industri, hvis man for ensidigt hæfter sig herved. Vi må ikke glemme, at dansk industri i årene efter krigen har vist en ganske betydelig evne til at kunne hævde sig på eksportmarkedet. Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen er jo meget nær bekendt med en af vore allerstørste eksportindustrier og ved, hvilken kraft der har været i denne industris eksportudvidelse, og jeg tror, at ikke mindst det ærede medlem hr. Hans Rasmussen vil give mig ret i, at ved vor indtræden i de syv vil dansk maskinindustri og andre grene af dansk jern- og metalindustri få nye betydelige ekspansionsmuligheder og derved muligheder for en udvidet produktion og beskæftigelse.

Jeg skal ikke gå i enkeltheder med disse forhold, men der kunne nævnes en lang række andre industrier, der hævder sig godt i eksporten foruden vor maskinindustri, som naturligvis er nr. 1: den kemiske industri, den elektrotekniske industri, medicinalindustrien, møbelindustrien, kunsthåndværket, porcelænet, sølvet, ja, endog inden for tekstilindustrien har vi set en voksende eksportevne, som vi vel for en årrække siden ville have betvivlet overhovedet kunne komme i stand.

Jeg forsøger ikke med disse bemærkninger at kaste et uberettiget optimistisk skær over vore fremtidsmuligheder. Jeg erkender fuldt ud, at vi ved at indtræde i de syv landes frihandelsområde vil komme til at stå over for vanskeligheder, som vi gennem et samarbejde må søge at løse. Disse vanskeligheder bliver større i visse industrier og brancher end i andre, men at vi ikke ved en fornuftig politik og ved en fortsat udnyttelse af de konkurrenceevner, som dansk industri har vist sig at eje, skulle have muligheder for at gøre fremskridt, tror jeg dog jeg vil betvivle.

Det ærede medlem hr. Poul Møller fremsatte bl. a. den betragtning, at vi nu for sidste gang stod over for at skulle føre gammeldags erhvervs politik og for sidste gang kunne foretage en toldforhøjelse. Ja, det er muligt, det kommer til at gå sådan, hvis vi gør meget hurtige fremskridt i

retning af dannelsen af stormarkeder og internationale toldnedsættelser i GATT; men ellers må man dog gøre opmærksom på, at selve reglerne vedrørende de syv ikke vil forhindre, at vi engang i fremtiden vil have mulighed for at foretage ændringer i vore toldsats over for lande uden for de syv.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen spurgte, om COCOM-bestemmelserne stadig var i kraft, og om de hindrede en udvidelse af dansk eksport. Jeg kan svare det ærede medlem, at COCOM stadig eksisterer, men efter den meget vidtgående afvikling af restriktionerne, som har fundet sted, og hvorved bl. a. de hidtidige begrænsninger af eksporten af tankskibe er blevet væsentlig lettere, har disse regler i praksis ingen betydning for vore eksportmuligheder.

Endelig gjorde det ærede medlem hr. Lannung en række bemærkninger vedrørende de syvs administration i forbindelse med det øvrige europæiske samarbejde, der finder sted. Jeg kan bekræfte, at der synes at være en overvejende stemning mellem de syv for at henlægge de syvs hovedsæde til Paris. Dette åbner naturligvis ganske særlige muligheder for et samarbejde med OEEC, og fra dansk side vil vi søge at opnå, at et sådant samarbejde finder sted, så dobbeltarbejde undgås. Jeg kan heller ikke se, at der skulle være noget i vejen for, at de syv på samme måde som andre europæiske grupper afgiver årlige rapporter til Europarådet, så at de europæiske parlamentarikere fra de forskellige grupper herigennem kan blive holdt bedst muligt orienteret om den fremadskridende udvikling inden for de syv landes frihandelsområde.

Finansministeren (Kampmann): Må jeg begynde med at takke for den gode modtagelse af toldlovsforslaget og lovforslaget om ændring i lov om tobaksafgifter. Når man tænker tilbage gennem tiden, har man vel nok lov at undres over, at det er muligt i det hele taget at udarbejde og fremsætte her i tinget et lovforslag til ændring i toldtariffen, der kan få en så god modtagelse, som tilfældet var i går. Nu er jeg helt klar over, at baggrunden selvfølgelig er, at disse ændringer i vor handelspolitik

[Finansministeren.]

og deraf følgende ændringer i toldlovsforslaget er motiveret med, at vi går ind i et større marked.

Naturligvis var det ikke sådan, at der ikke rettedes kritik fra forskellige sider mod toldlovsforslaget og de enkelte satser. Det ville vel også have været mærkeligt, hvis dette ikke havde været tilfældet; så tror jeg forundringen havde været endnu større. Nogle ønskede visse toldsatsler sat op, andre ønskede dem sat ned. Jeg forstår godt, at man betragter ændringen i toldlovsforslaget ud fra indenlandske synspunkter, fornemmelser og følelser, men jeg føler dog trang til at gøre opmærksom på, at det i sig selv er en indrømmelse til Danmark, at vi får mulighed for, før vi går ind i de syv, at revidere vor toldlov, og at hensynet til de andre partnere inden for de syv også har spillet en rolle ved udarbejdelsen af dette toldlovsforslag.

Under udarbejdelsen af lovforslagene er vi også stødt på afvigende synspunkter inden for erhvervene. Der er erhvervsorganisationer, der meget stærkt er gået ind for betydelige forhøjelser af toldsatslerne. Der er erhvervsorganisationer, som er gået ind for, at man simpelt hen skulle benytte lejligheden til så vidt muligt at stryge alle toldsatsler. Der er erhvervsorganisationer, som har været om ikke i splid med sig selv så dog ikke ganske i stand til at finde sammen i faste synspunkter og derfor har tilkendegivet afvigende synspunkter på, hvordan revisionen skulle finde sted. På samme måde er der her i tinget fra de forskellige politiske partier anført synspunkter, der også bygger på tidligere standpunkter. Spørgsmålet om, hvorledes vort lands toldlovgivning skulle se ud, har spillet en afgørende rolle i landets økonomiske politik. Vi kan bare nævne 1797, 1863 og 1908 for at fremdrage tre afgørende år, hvor vi har ændret vor toldlovgivning, og året 1959 vil nok indgå i denne „kongerække“. Hvordan effertiden så vil betragte vor gerning, er det for tidligt at sige noget om, men vi skulle gerne gøre vort bedste til, at vi får et godt omdømme fremover.

Jeg tror nu, at disse afvigende og forskellige synspunkter på, hvordan de enkelte toldsatsler skal se ud, ikke alene bunder i politiske fornemmelser og følelser

og historiske traditioner, men også i høj grad skyldes reel interesse i, hvordan toldloven kommer til at se ud. Det skal vi ikke se væk fra. De pågældende erhvervsområder kan have en virkelig aktuel interesse i at få så høje toldsatsler som muligt, medens andre erhvervsområder, andre brancher, nærmest mener, de får bedre vilkår, hvis toldsatslerne ikke er så høje, eller hvis de er lave. Det er en ret besværlig opgave at bygge bro over disse forskellige synspunkter. Jeg har i fremsættelsen prøvet på at redegøre for de synspunkter, der er ført frem, og der bliver nu mulighed for under forhandlingerne i udvalget at gøre disse synspunkter gældende.

Jeg vil også indledningsvis udtale min glæde over, at der — trods alt, kan man måske sige — var principiel tilslutning til, at vi nu skulle se at få afviklet importreguleringen og omlagt til told, til den ændring af vor handelspolitik og de midler, vi anvender inden for handelspolitikken, som er nødvendiggjort af, at vi går ind i de syv. Jeg kan godt understrege, at på akkurat samme måde ville en ændring have været nødvendiggjort, hvis vi var gået ind i de seks, og også hvis vi var gået ind i en nordisk toldunion, og vor handlefrihed inden for en nordisk toldunion ville være mindre, end den er i dag.

Derimod var der ret afgørende forskelligheder i opfattelsen af, i hvilket tempo afviklingen af importreguleringen skulle finde sted. Jeg går ud fra, at min kollega handelsministeren særlig vil gå ind på dette punkt; derfor skal jeg ikke sige så meget mere om det til indledning.

Før jeg i øvrigt går ind på principielle betragtninger i forbindelse med denne omlægning af vor handelspolitik, vil jeg gerne svare på en række af de spørgsmål, der er stillet, særlig spørgsmål, som det er af afgørende betydning at få oplysning om, ikke alene for tingets medlemmer, men også for de pågældende interesser og erhverv.

Det ærede medlem hr. Lars P. Jensen udtalte, at han var vidende om, at man inden for tekstilbranchen havde forventet visse ændringer af toldsatslerne. Det ærede medlem spurgte, om grunden til, at sådanne ændringer ikke var medtaget i lovforslaget, kunne være hensynet til vore forpligtelser over for GATT. Den højtærede udenrigs-

[Finansministeren.]

minister har allerede været inde på dette spørgsmål, og jeg kan også godt understrege, at naturligvis har vore forpligtelser over for GATT sat visse grænser for vor handlefrihed med hensyn til ændring af toldsatsene — ikke grænser, som er helt faste, de er overtrådt på visse punkter, men det er klart, at jo flere steder man overtræder dem, jo vanskeligere bliver de forhandlinger, der må foregå inden for GATT for at få godkendt det, der nu skal finde sted. Jeg går ud fra, at det, det ærede medlem sigter til, formentlig er toldsatsene på uldgarn og bomuldsgarn, der er særlig lave i forhold til de øvrige tekstiltoldsats.

Toldsatsene for de nævnte varer er ganske rigtigt bundet i GATT til de 3 pct., og det har derfor ikke været muligt umiddelbart at foreslå disse toldsats justeret. Fra dansk side er vi imidlertid netop for tiden ved at undersøge, om der er mulighed for at opnå lempelser i toldbindingerne. Hvad der kommer ud heraf, er ikke til at sige endnu. Jeg tror, det bliver vanskeligt at få lempelser på dette punkt, og får vi lempelser, må der til gengæld stilles krav til os, som vi så må veje imod de fordele, lempelserne medfører. Skulle resultatet blive positivt, må spørgsmålet om en begrænset justering af disse garntoldsats, der bringer dem i bedre harmoni med de andre toldsats, efter min mening indgå i udvalgsarbejdet.

Det ærede medlem hr. Lars P. Jensen rejste også spørgsmålet om, hvorledes det efter ikrafttrædelsen af frihandelsområdet vil gå med tilbagebetalingen af erlagt told for materialer, der er anvendt til fremstilling af eksportvarer, det såkaldte toldgodtgørelsesproblem. Jeg kan oplyse, at der ved eksport til lande uden for frihandelsområdet ikke vil ske nogen ændring i de bestående regler. Ved eksport til lande, der omfattes af frihandelsområdet, vil det være en betingelse for ved indførsel til det pågældende land at opnå de fordele, der er knyttet til traktaten: fritagelse for indførselstold og kvantitative restriktioner, at der ydes toldgodtgørelse til udførselslandet. Men disse regler vil først gælde, når det hele er overstået, altså efter udløbet af overgangsperioden, den 1. januar 1971. For overgangsperioden — og det er forment-

lig det, der er mest aktuelt, og det, der drøftes mest i øjeblikket — har der været drøftet to forskellige muligheder: dels at give fuld toldgodtgørelse til en bestemt dato og derefter lade godtgørelsen falde helt bort, dels at yde en aftrappet godtgørelse. Det er de to muligheder, der foreligger. Da man ikke indtil nu har kunnet nå til enighed om spørgsmålet, er resultatet blevet en foreløbig løsning, hvorefter der i halvandet år fra 1. juli 1960 ved de 20 pct. toldnedsættelse ydes fuld toldgodtgørelse, og således at rådet inden udgangen af 1960 skal finde frem til, hvilket af de to førnævnte principper der i øvrigt skal benyttes i resten af overgangsperioden. Man vil heraf forstå, at konsekvensen i det lange løb vil blive, at der ikke ved salg af industriprodukter inden for frihandelsområdet vil kunne ydes godtgørelse for den af de anvendte materialer betalte told, med andre ord, hjemmemarkedet udvides til at omfatte hele frihandelsområdet, og det er i øvrigt det afgørende i det hele, hvilket man bør tage i betragtning ved fastsættelsen af told for materialer, der finder en sådan anvendelse.

Det ærede medlem hr. Lars P. Jensen spurgte også, om det ikke med henblik på eventuel senere optagelse af produktion her i landet på nye vareområder ville være rigtigt at etablere et system med suspenderede toldsats, som først skulle blive effektive, når de pågældende nye produktioner skulle komme i gang. Jeg forstod, at det ærede medlem ønskede en nærmere undersøgelse af hele dette spørgsmål. Jeg kan straks sige, at spørgsmålet også har været rejst over for mig ved de forberedende forhandlinger om toldlovsforslaget.

Jeg vil gerne oplyse, at jeg vil fremkomme med en redegørelse om spørgsmålet til det udvalg, der bliver nedsat, allerede nu, og jeg gør opmærksom på, at der i udkastet til konventionen for de syvs frihandelsområde findes visse regler, der begrænser muligheden for siden hen at gøre toldsats, der måtte være suspenderede den 1. marts 1960, effektive over for varer, der har deres oprindelse inden for frihandelsområdet. Kun over for varer fra udenforstående lande, over for hvilke vi bevarer vor toldpolitiske handlefrihed, vil der være uhindret adgang til senere at gøre sådanne suspenderede

[Finansministeren.]

toldsatser effektive. Det er de muligheder, vi har. Om vi skal benytte os af dem, må vi se nærmere på.

Det ærede medlem hr. Lars P. Jensen var endelig inde på spørgsmålet om, hvorvidt de for papirvarer foreslåede toldsatser er tilstrækkelige, når importreguleringen på dette område gradvis afvikles; andre ærede ordførere var inde på samme problem. Spørgsmålet om toldafgifter på papir og papirvarer har også fra anden side været nævnt. Herunder blev det fremhævet, at den grafiske industri må købe told- og afgiftspligtigt papir, medens bøger, der indføres her til landet, kan indføres toldfrit. Vedrørende disse spørgsmål skal jeg oplyse, at der allerede har fundet visse forhandlinger sted, bl. a. mellem papirvareindustrien og finansministeriet, og også den grafiske industri har fremført visse ønsker. Der foreligger dog ikke noget resultat af disse drøftelser, og jeg kan oplyse, at det måske vil vise sig muligt at finde frem til en ordening, hvorefter papirafgiften dels begrænses noget, dels muligvis omlægges, samtidig med at toldforholdene for papirvarer justeres i et vist omfang. Jeg vil dog gerne tilføje, at der allerede af hensyn til UNESCO-aftalen ikke er nogen mulighed for at indføre told på bøger; man har tværtimod nu af hensyn til disse UNESCO-aftaler måttet foreslå også børnebilledbøger gjort toldfrie. Dette spørgsmål om papirafgift og papirvaretold bør sikkert drøftes nærmere i det kommende udvalg.

Det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen spurgte, om de foreslåede lovregler om antidumpingtold og udligningstold er i overensstemmelse med den internationale overenskomst om told og udenrigshandel, GATT-aftalen. Det er de. De svarer på det nøjeste til det, som dér er foreskrevet. Lovteksten er simpelt hen udarbejdet på grundlag af GATT-aftalens tekst om medlemslandenes adgang til at indføre antidumpingtold o. s. v., og jeg har egentlig den opfattelse, at det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen er klar herover. Jeg vil i øvrigt gerne takke det ærede medlem og også de andre ærede ordførere, fordi de gav principiel tilslutning til, at vi nu giver os til at indføre regler om pålæggelse af antidumpingtold og udligningstold i

dansk toldlovgivning. Det er glædeligt, at vi får lejlighed til at gennemføre denne lovgivning i forhåbentlig stor samdrægtighed.

Jeg forstår, at der er enkeltheder i den foreslåede toldlovstekst, man kunne ønske at forhandle nærmere om i udvalget, og det forstår jeg udmærket. Jeg er meget villig hertil, og jeg tror ikke, at det skulle blive særlig vanskeligt at nå til enighed om detaljer i disse lovbestemmelser.

Det ærede medlem hr. Aage Fogh omtalte det meget store antal skibsruter, der er etableret over Øresund, og gav samtidig baggrunden herfor, det, at man kan sælge told- og afgiftsfrie varer. Jeg behøver ikke at uddybe emnet nærmere, vi kender alle denne trafik. Det ærede medlem var kritisk heroverfor og fandt, at jeg burde se nærmere herpå — jeg går ud fra med det formål at få dette salg standset. I betragtning af, at det snart er mange år siden, jeg har været inde på denne tankegang, kan jeg kun udtale min glæde over, at der nu også er andre, der ønsker at sætte ind på dette punkt. Jeg kan måske også sige, at de, der driver denne trafik, har gjort deres til, at man er blevet opmærksom på, at der her er noget at rette. Jeg forstår fuldt ud det ærede medlems betragtninger og den utilfredshed, som handlende og restauratører på begge sider af Sundet nærer med ordningen. Derfor skulle sagen i og for sig ligge klar, men når jeg alligevel ikke tør love, at jeg kan bringe dette særlige salg til ophør, i hvert fald ikke øjeblikkeligt, skyldes det, at man ikke må overse, at sagen ikke klares ved blot at lukke for proviantering med cigaretter og spiritus på vor side af Øresund; forudsætningen må være, at man også lukker på den anden side af Øresund. Gjorde man det, var der mulighed for helt eller delvis at standse denne trafik, men denne mulighed har ikke hidtil været til stede.

Det ærede medlem hr. Poul Møller var, ud over de mange andre gode betragtninger han fremsatte, inde på forskellige spørgsmål vedrørende provenuet. Han var også den af de ærede ordførere, som mest indgående omtalte forslaget om ændringer i tobaksafgifterne. Jeg må i øvrigt complimentere det ærede medlem hr. Poul Møller for hans tale i går. Jeg havde i

[Finansministeren.]

aviserne dagen i forvejen læst kommentarer til lovforslagene, hvor noget stærkere udtryk var anvendt, således ordet „dumdristig“. Jeg kan sige, at det ærede medlems tale i går hverken var dum eller dristig, og det var jeg glad for.

Det ærede medlem hr. Poul Møller var inde på spørgsmålet om størrelsen af toldprovenuet i det kommende finansår og mente, at udviklingen i importens størrelse og sammensætning ville medføre øgede toldindtægter uanset den aftrapning af tolden, der skal begynde den 1. juli næste år. Det var det, jeg fremhævede i fremsættelsestalen, at kunne der være en vis tendens til stigende toldprovenu, måtte man også erindre, at på grund af aftrapningen på 20 pct. og den fortsatte aftrapning ville provenuet gå ned.

Som argument for, at finansministeren havde været forsigtig — i øvrigt altid en kompliment til en finansminister, selv om bebrejdelseerne i så henseende undertiden fremsættes så hyppigt, at man begynder at blive bekymret derover — anførte det ærede medlem, at toldprovenuet var steget 50 mill. kr. i første halvdel af indeværende år, uanset at beregningerne, dengang vi sidst ændrede toldtarifferne, skulle have vist, at på basis af uforandret import skulle der blive tale om et uforandret provenu. Jeg må i den anledning gøre opmærksom på, at den voksende import naturligvis ikke kunne undgå at forøge toldindtægterne. Den stigende aktivitet og deraf stigende import har jo automatisk givet et større toldprovenu. Det ville også have været tilfældet, hvis vi havde beholdt de gamle toldsætter. Men jeg må også gøre opmærksom på, at en del af stigningen i toldprovenuet for indeværende år er af rent bogholderimæssig karakter. Ved toldlovens revision sidste vinter blev den såkaldte udligningsafgift på indførte personbiler indregnet i biltolden. Det betyder, at provenuet nu bliver bogført som toldindtægt og ikke som forbrugsafgift. Som følge heraf og af den meget store stigning i værdien af bilindførslen har toldindtægten på personbiler i første halvdel af indeværende finansår kunnet registreres med 4-5 gange så stort et beløb som i tilsvarende periode

i sidste finansår. Dette må tages i betragtning ved bedømmelsen af toldprovenuet. Jeg kan yderligere tilføje, at toldindtægten i oktober i år, uanset den stigende bilimport og det nævnte bogholderimæssige fænomen, ikke var større end i oktober sidste år. Vi nærmer os nemlig nu en periode, hvor der i sammenligningsmånen er stort set samme økonomiske aktivitet, som vi har nu. Jeg tror derfor ikke, man skal tro, at der bliver tale om en uafbrudt stigning i toldindtægterne, og jeg vil i hvert fald advare imod, at man alt for tidligt begynder at disponere over en sådan forventet stærk stigning i toldindtægterne.

Det ærede medlem var som sagt også inde på spørgsmålet om afskaffelsen af tolden på råttobak og den samtidig foreslåede opretning af omsætningsafgiften af tobaksvarer, en ændring, hvorved omlægningen finansielt nogenlunde hviler i sig selv. Det ærede medlem nævnte den tanke, at man måske kunne undgå denne ændring i tobaksafgifterne og altså følgelig få en nedgang i priserne på tobaksvarer. Jeg er ikke enig med det ærede medlem, og det havde det ærede medlem vist heller ikke ventet. Det drejer sig om et årligt provenu på omkring 25 mill. kr. Jeg synes ikke, al tale om nedsættelse af skatter og afgifter ufortalt, at der netop på dette vareområde er tilstrækkelig begrundelse for at acceptere et sådant provenutab. Jeg troede også, at det ærede medlem var enig med mig deri, efter de udtalelser, det ærede medlems parti har fremsat: at skulle der være mulighed for skattenedsættelse, burde det være på indkomstskatteområdet, man først satte ind. Der er også nævnt andre områder af det ærede medlems parti, men i og for sig aldrig tobaksområdet. Jeg må have lov til at spørge: er tiden inde til at sætte prisen på cigaretter ned? Følger man de drøftelser, der finder sted i pressen og andre steder, ser man, at de jo nærmest går i retning af, at det ikke er så sundt at ryge cigaretter, og derfor kan jeg ikke se, at der her er nogen som helst motivering for nedsættelse af afgiften.

Jeg må måske om det finansielle spørgsmål sige, at den ændring, der er foretaget vedrørende afgiften på råttobak, og ændringen vedrørende omsætningsafgiften har fun-

[Finansministeren.]

det sted efter forhandling med industrien, der har tiltrådt den måde, hvorpå det er sket.

Jeg må måske derefter sige lidt om de mere almindelige økonomiske virkninger, naturligvis først og fremmest af toldlovsforslaget, men det er jo umuligt, som det også fremgik af flere af de ærede ordføreres indlæg, at omtale disse spørgsmål uden at pege på sammenhængen mellem forhøjelsen og nedsættelsen af toldsatterne og den afvikling af importreguleringen, der skal finde sted, og dermed også dette, at vi træder ind i et større markedsområde. Den højtærede udenrigsminister har berørt disse problemer, og jeg går ud fra, at den højtærede handelsminister også vil gøre det. Jeg føler imidlertid trang til at gøre enkelte bemærkninger i anledning af det, der blev fremført i går i skiftende tonefald.

Det er fra mange sider sagt, at vi må varetage produktions- og beskæftigelsesinteresser. Det er jo ganske åbenbart. Det er også sagt, at vi må se på priserne og sørge for, at de ikke bliver for høje; vi må tænke på forbrugerne. Man kan vel næsten sige, at det er disse to problemkredse, det drejer sig om: på den ene side skal vi sikre, at det, vi foretager, ikke forringer den gode tendens til stigning i produktion og beskæftigelse, som har behersket dansk erhvervsliv nu igennem snart et par år, og samtidig skulle vi meget gerne opnå, at priserne ikke stiger — tværtom, hvis vi kunne opnå, at de faldt, så forbrugerne fik mere for deres penge, var det jo også godt. Når man hørte indlæggene i går, kunne man få det indtryk, at der ligesom var en modsætning mellem varetagelsen af disse to hensyn. Det skal også erkendes, at der kan være en sådan modsætning i det omfang, man tager sit udgangspunkt i den enkelte bedrift eller prisen på den enkelte vare.

Lad mig først sige lidt om dette og dernæst prøve en samlet vurdering af de virkninger, som formentlig — jeg kan også sige forhåbentlig — vil blive resultatet af det, der nu skal ske. Det er så ganske åbenbart, at når man træder i forhandling med en enkelt virksomhed om toldsatterne og spørger, hvor høj skal toldsatsen være, så er det, som når man spørger et barn:

hvor mange iskager vil du have? Man vil have lige så mange, som man kan få. Derfor ligger der i og for sig ikke nogen stærk vejledning i sådanne drøftelser. Vi har dog i disse forhandlinger om toldsatterne haft noget større vejledning end før, idet vi har haft importreguleringen, og et af de spørgsmål, man har kunnet stille, har da været dette: hvis importreguleringen ophæves, enten øjeblikkelig eller gennem aftrapning, hvor høj en toldsats mener så den enkelte virksomhed — en gang imellem den hele branche — at måtte foreslå for at kunne klare sig som hidtil, med mulighed for endog derudover at kunne klare sig bedre, og for at kunne klare sig i den øgede konkurrence, der nu kommer fra de andre partnere inden for de syv? Heri har der altså ligget en vejledning.

Af det, der blev fremført i går her i salen, kunne man få det indtryk, at mange på en lang række punkter har haft ønsker om langt større toldforhøjelser end det, der her er foreslået. Det er ikke mit indtryk. Jeg har ganske vist ikke selv deltaget i disse forhandlinger, men jeg er blevet holdt ganske nøje orienteret, og jeg vil tro, at i praktisk taget alle de tilfælde, hvor forhandlingerne ikke har ført til et resultat, som den pågældende industri eller erhvervs-gren har været tilfreds med, har jeg sikkert nok hørt om det. For det første vil jeg sige, at jeg fuldt ud erkender, at der er en række områder, hvor der foreligger ønsker om større forhøjelser, men det er ikke således, at det drejer sig om næsten alle områder, det er tværtimod således, at det drejer sig om ret få områder. Når dette er sagt, vil jeg gerne tilføje — det fremgik også af forhandlingerne i går — at medens der inden for erhvervene, også inden for industrien, nok er ret stor tilfredshed med toldlovsforslaget, så er divergenserne noget større — det hørte vi også i går — såvel inden for industrierne som inden for de pågældende fag med hensyn til det tempo, hvori afviklingen af importrestriktionerne skal finde sted.

I denne forbindelse vil jeg gerne have lov til at fremdrage et andet forhold. Det er dette, at man ikke kan diskutere problemet toldsatter under en almen industriel synsvinkel; man kan ikke engang diskutere det ud fra bestemte branchers indstilling, idet det gang på gang har vist sig, at enkelte

[Finansministeren.]

virksomheder inden for en branche er meget bekymret for den omlægning, der skal finde sted, medens andre virksomheder er meget stærke tilhængere af den. Jeg tror ikke, man behøver at tænke sig så meget om for at forstå, hvorfor man kan finde disse forskelligheder. Det er jo således, at nogle virksomheder føler, at de i højere grad end andre er i stand til at optage konkurrencen både med andre virksomheder her i landet og med den import, der kan komme fra udlandet. Derfor forstår jeg udmærket godt de bekymringer, der kan gøre sig gældende inden for den enkelte virksomhed. Men jeg må sige, at for beskæftigelse og produktion og for branchen som helhed er den enkelte virksomheds synspunkt ikke afgørende. Det afgørende er, hvordan branchen som helhed kan klare sig. Men går vi til branchen som helhed, går vi f. eks. til jern- og metalvareindustrien som helhed, må vi være klar over, at jern- og metalvareindustrien er mange forskellige ting. Der er virksomheder, som udelukkende producerer for hjemmemarkedet; der er virksomheder, som producerer for hjemmemarkedet i konkurrence med importen, og så er der virksomheder, som stort set blot eksporterer. Og tager vi f. eks. modsætningen mellem de rene hjemmemarkedsvirksomheder og dem, der kun eksporterer, er det ganske åbenbart, at der er forskelligt syn på, hvorledes en toldlov skal se ud. Vi har prøvet at tilgodese, så godt som det nu er muligt, de forskellige interesser.

Eksportindustriernes interesse er tilgodeset ved nedsættelse af tolden på alle råvarer og halvfabrikata, også ved nedsættelse af tolden på en lang række varer, der ikke produceres her i landet. Derimod er det klart, at skal vi tilgodese hjemmemarkedsindustriens interesser og gå ret højt op med toldsatserne, kan vi risikere, at det nok generer den import, der skulle komme, men det kan også være ubehageligt for den eksportindustri her i landet, der skal overtage varer fra den pågældende hjemmemarkedsindustri. Jeg har blot ville nævne dette, for at man skal forstå, at det ikke er så ligetil at tilpasse forhøjelser og nedsættelse i toldsatserne, når man tænker på det grundlag, man har.

Med hensyn til priser og forbrug synes jeg det skal slås fast — jeg tror, handelsministeren vil gå mere ind på det, jeg vil blot nævne det — at man ikke uden videre kan sige, som der var en tilbøjelighed til i går, at enhver toldforhøjelse efter dette forslag vil betyde en prisforhøjelse i forhold til det bestående. Tværtimod, hvis der er importregulering, vil lovforslagets satser i langt de fleste tilfælde, også i de tilfælde, hvor der er tale om toldsatser på 20-25 pct., formentlig betyde prisnedsættelse i forhold til det bestående, fordi en importregulering, hvis den er fuldstændig, ville have betydet prisforhøjelser, som på mange punkter var gået langt herudover. Derfor er det ikke forkert, når man siger, at den omlægning fra importregulering til told, som nu foregår, er en yderligere liberalisering af udenrigshandelen.

Endelig må jeg lægge vægt på, at netop i den situation, vi går ind i, er vi interesseret i, at disse hæmmende virkninger på prisudviklingen finder sted. Det er åbenbart, at hvad der end kan siges, når man betragter den enkelte virksomhed, betragter priser og forbrug, er det den samlede vurdering, der er afgørende. Det kan være interessant at sige til forbrugerne, at på grund af omlægning i toldsatser o. s. v. bliver priserne lavere. Det, forbrugeren lægger vægt på, er, om han har noget at købe for, og så vender vi igen tilbage til problemet om, hvorvidt det, vi nu foretager os, kan siges samlet at indebære fare for, at produktion og beskæftigelse skal gå ned her i landet. At det kan indebære fare for, at den enkelte virksomhed kan blive udsat for vanskeligheder, og at vi skal hjælpe på disse tilpasningsvanskeligheder, er ganske åbenbart. Der må vi stille det spørgsmål og hver for sig prøve på at besvare det, så godt vi kan: hvorfor skulle en omlægning af vor handelspolitik isoleret medføre nedgang i den hjemlige økonomiske aktivitet, når denne omlægning finder sted samtidig med, at vi går ind i et større marked? Er der særlige omstændigheder i dansk økonomi, der skulle medføre, at vi, når vi går ind i det større marked og der er god aktivitet i dag ude omkring, og vi har håb om, at det, at vi går sammen, kan bidrage til endnu større aktivitet, netop herhjemme isoleret skulle få nedgang,

[Finansministeren.]

medens man alle andre steder skulle få opgang eller bevare den aktivitet, der er? Det er det synspunkt, den højtærede udenrigsminister allerede har været inde på.

Jeg tror, jeg vil have lov til at gøre en enkelt bemærkning, der måske kan hjælpe til at nærme synspunkterne til hinanden og også til at forklare, hvorfor denne bekymring kan opstå. Baggrunden må søges i importreguleringens historie og det, der ligger bag, da vi gennemførte en importregulering. Det skinnede ligesom lidt igenem, at flere ordførere ligesom ville antyde, at nu, 27 år efter, gjorde man en fejl god igen. Det havde været forkert — ja, jeg ser ikke specielt på det ærede medlem hr. Anker Lau, det ærede medlem sagde det ikke direkte, men der er andre, der har sagt sådan — at vi i 27 år havde haft en importregulering, og det var godt, vi kom af med den. Her synes jeg der er god grund til at understrege ikke alene baggrunden for indførelsen af importreguleringen — jeg tror endog, at det ærede medlem hr. Anker Laus parti var meget aktivt i denne forbindelse — men også, at i den økonomiske situation, vi havde i begyndelsen af 1930'erne og gennem 1930'erne med en betydelig arbejdsløshed ikke alene i Danmark, men i en lang række andre lande, en arbejdsløshed, som man søgte at skubbe over på hinanden, betød indførelsen af importregulering formentlig ikke alene, at man beskyttede bestemte danske industrivirksomheder, og at bestemte nye virksomheder kunne vokse op, men den betød også, at vi som helhed kunne have et højere beskæftigelsesniveau, end vi ellers ville kunne have. At dette måtte hænge sammen med, i hvilket omfang andre anvendte samme metode, blev åbenbart 1930'erne igennem. Så kom den anden verdenskrig, hvor nødvendigheden af at gribe ind var ganske naturlig, og derpå kom efterkrigstiden med dens vanskeligheder, men det er ikke unaturligt, at man her i slutningen af 1950'erne får et andet syn på importregu-

leringen. Det er de økonomiske forudsætninger, der er skiftet, og derfor er det heller ikke unaturligt, at man kan være usikker på, om de økonomiske forudsætninger er skiftet så meget, at man nu kan foretage denne ret drastiske ændring i vor handelspolitik. Det er heller ikke unaturligt, at man kan være usikker over for, om disse forudsætninger vil blive ved at være til stede ud i fremtiden. Så vidt jeg kunne forstå, var det denne usikkerhed bl. a. hos det ærede medlem hr. Hans Rasmussen, der beherskede det ærede medlems tale i går.

Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen var inde på, om man ikke skulle gå lidt forsigtigere frem. Det er naturligvis vanskeligt at sige alt for meget, særlig alt for langt frem, om, hvordan den økonomiske udvikling vil blive, men det er vel ikke nogen tilfældighed, at Vesteuropas økonomiske klima er blevet bedre i de sidste 4-5 år, at vor konkurrencedygtighed over for omverdenen, ja, selv over for USA, også er bedre i dag, og der er i og for sig ikke fremført argumenter for, at dette bare skulle være noget kortvarigt. Hertil kan føjes, at der heller ikke er fremført argumenter for, at det skulle være noget langvarigt.

Her vil jeg gerne fremføre det argument, at det, at vi har fået de seks, og det, at vi nu får de syv, skulle vel tyde i retning af stabilisering af produktion og beskæftigelse, og altså også produktion og beskæftigelse inden for vort område. Derfor, jo hurtigere vi kan få fordelene — jeg siger udtrykkeligt fordelene — ved at gå ind i det større marked, og jo hurtigere vi kan få de partnere, vi skal samarbejde med, til også at delagtiggøre os i deres markeder, jo hurtigere og stærkere bliver økonomien, og jo bedre vil vi være rustet den dag, der kommer en økonomisk krise, hvad jeg ikke håber og heller ikke kan se der er nogen direkte udsigt til, men dog ikke kan udelukke. I hvert fald kan det ikke være rigtigt at indrette sin økonomi på, at vi har en økonomisk krise eller en nær fore-

[Finansministeren.]

stående økonomisk krise. Det, vi i dag må sørge for ikke alene herhjemme, men i vort økonomiske samarbejde med disse lande, er at gøre vor økonomi stærkest mulig for at imødegå, i bedste fald for at undgå, at der kommer en økonomisk krise af samme omfang som tidligere.

Det er klart, at disse tankegange kan udvikles mere, da det drejer sig om toldloven, men da jeg vil vende tilbage til nogle af disse betragtninger ved fremsættelsen af finanslovforslaget, skal jeg standse her.

Til slut har jeg blot en bemærkning til det ærede medlem hr. Poul Møller. Det er ikke mange måneder siden, ja, jeg tror, det kun er uger siden, man mange steder kunne læse, at den største økonomiske fare herhjemme i øjeblikket var overbeskæftigelse, for høj økonomisk aktivitet, udsigt til sortbørs-lønninger m. v. Det er ikke netop noget, jeg har hørt det ærede medlem hr. Poul Møller fremføre her i salen, det er noget, man bare i almindelighed har givet udtryk, måske stærkest fra oppositionen i tinget. Nu spørger det ærede medlem hr. Poul Møller: ja men kan der ikke være udsigt til arbejdsløshed til foråret, skulle dette ikke i sig selv medføre, at der kommer arbejdsløshed? Jeg må svare, at det har jeg vanskeligt ved at se. Jeg forstår fuldt ud, at tilpasningsprocessen kan blive hård og meget vanskelig, og jeg forstår fuldt ud, at man ønsker — og vil gerne her give tilsagn derom — at vi i udvalget meget nøje drøfter disse tilpasningsproblemer, og her bliver det ikke alene et spørgsmål om todsatserne, det bliver også et spørgsmål om aftrapning af importreguleringen. Men det, der er afgørende for mig over for det ærede medlem hr. Poul Møllers betragtninger, er, at det skulle vel ikke være, om jeg så må sige den økonomiske politik, man har lagt op til med den store skattenedsættelse, der får det ærede medlem til at tale om, at vi skulle få lidt dårligere konjunkturer. Jeg må fuldt ud erkende, at skulle det vise sig, at der blev lidt dårligere konjunkturer, ville den manglende økonomiske motivering for oppositionens standpunkt angående den store skattenedsættelse begynde at dukke op. Derfor har jeg gerne villet fremhæve i dag, at det er ganske klart, at det er udviklingen i den økonomiske situation, der

må bestemme, hvilken stilling vi skal tage i disse forhold, når vi kommer frem til foråret.

Handelsministeren: (Philip): For et øjeblik siden kunne min kollega, den højtærede finansminister, nævne en kongerække for toldlovene herhjemme, og jeg forstod, at den højtærede finansminister regnede med, at toldreformen, som vi diskuterer i dag, ville blive det fjerde årstal i denne kongerække.

Inden for valutaloggivningen tror jeg ikke vi kan regne med så lang en kongerække, men må vel nøjes med at sige, at efter den gode modtagelse, forslaget fik i går, vil året 1960 kunne blive det andet årstal i kongerækken, der i så fald kun kommer til at rumme 2 årstal: det år, vi fik importreguleringen, og det år, hvor vi praktisk taget ophæver den. Det kan for så vidt synes ejendommeligt, at det andet store år skal blive et år, hvori vi praktisk taget ikke ændrer valutalovent, for selve lovens tekst foreslår vi jo uændret, og trods enkelte bemærkninger i går må vi vel sige, at denne opfattelse af, at vi burde forlænge lovens tekst, mødte almindelig tilslutning. Det, der bevirker, at vi står over for en revision på dette område, er selvfølgelig det, der er knyttet til teksten, nemlig forslaget om den meget betydelige liberalisering.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at i mine øjne er den reform, vi nu gennemfører, hvor vi på én gang forhøjer tolden og liberaliserer, en reform, som der måske kunne have været grund til at gennemføre tidligere. Jeg har givet udtryk for det for et års tid siden, og jeg vil gerne understrege her, at jeg har haft den opfattelse i nogen tid. Men det er klart, at vor tilslutning til de syv har gjort denne reform mere aktuel. Jeg hilser i hvert fald med stor glæde, at den nu kommer.

Det blev i går under diskussionen et par gange nævnt, at meningen med denne reform var at nå frem til så nogenlunde det samme beskyttelsesniveau, som vi havde i dag. Jeg ved i og for sig ikke, om det er tilfældet. Jeg har i min fremsættelse nævnt, at det var overordentlig vanskeligt at sammenligne det gamle og det nye beskyttelsesniveau, fordi vi nu engang ikke har noget mål for, hvor stærkt beskyttende

[Handelsministeren.]

importreguleringen har virket, og derfor kan vi ikke direkte sammenligne toldens beskyttelse med importreguleringens beskyttelse. Arbejder man med disse forhold, danner man sig imidlertid et skøn, og det skøn, jeg er kommet til — et skøn hvis rigtighed jeg blankt skal indrømme at jeg ikke kan komme med beviser for — er, at vi nærmest får lidt mindre beskyttelse, end vi havde før; men hvad der for mig er det væsentligste, er, at den beskyttelse, vi nu får, er en mere hensigtsmæssig form for beskyttelse, end vi før havde.

Det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen var inde på overvejelser over, om tolden ville kunne give anledning til fejlinvesteringer. Ja, det skal jeg ikke benægte. Den kan forvrænge forholdet imellem produktionen på forskellige områder, men jeg vil dog skønne, at det, der kan ske på dette område, er for en bagatel at regne sammenlignet med det, der kan ske under en importregulering. Dertil kommer så det for mig meget væsentlige, at en importregulering kommer til at virke beskyttende også i den forstand, at den virker bevarende for de producenter, der er i gang, og den virker hæmmende for dem, der vil arbejde sig frem; den virker hæmmende for ungdommen, fordi importreguleringen nu engang altid må være baseret på en tidligere import.

Det forekommer mig at være overordentlig vigtigt, at vi løser dette problem for de unge, og det forekommer mig også at være vigtigt, at det særlige begreb, som har gået under skældsordet — eller hvad vi skal kalde det — „sofaimportørerne“, nu praktisk taget forsvinder.

Samtidig med at man således må erkende, at vi ikke kan måle beskyttelsesniveauet og kun kan nøjes med et vist almindeligt skøn, er der et andet område, hvor vi heller ikke med sikkerhed kan sige, hvad konsekvensen bliver, og også dér må gå ud fra et almindeligt skøn, men et skøn, som jeg tror man kan foretage med betydelig større sikkerhed end det foregående skøn. Det er spørgsmålet om virkningerne på pris- og omkostningsniveau.

Den nedsættelse af råstoftolden, der nu finder sted, og den betydelige liberalisering, der er tale om, må virke i retning af, at

vi får et lavere omkostningsniveau, end vi ellers ville have haft, og jeg vil også skønne, at det samlede resultat må blive noget lavere priser, end vi ellers ville have haft.

At vi på denne måde nu arbejder os frem til et noget lavere omkostningsniveau, er for mig at se overordentlig vigtigt, når vi betænker, hvad der er hovedformålet med reformen, nemlig at gøre os bedre egnet til at gå ind i en dybere arbejdsdeling med de andre lande.

Ved drøftelserne i går blev det fra det ærede medlem hr. Hans Rasmussens side nævnt, at det måske kunne være farligt, at vi på denne måde nu gav slip på et handelspolitisk middel. Det er rigtigt, at importreguleringen har været et betydende handelspolitisk middel. Det var det i 30'erne, men spørgsmålet er, om det er et handelspolitisk middel i dag. Vore importtildelinger giver vi jo for langt de fleste varers vedkommende på en sådan måde, at de giver ret til import fra en lang række lande. De varer, der står på den handelspolitiske liste, er overordentlig få, det er næsten udelukkende landbrugsvarer, det drejer sig om, varer, af hvilke der er en meget beskedent indførsel, og jeg tror, at den almindelige opfattelse er, at den handelspolitiske betydning heraf er yderst beskedent. Dertil kommer endelig, at ingen af de varer, der i dag står på den handelspolitiske liste, bliver liberaliseret, så nogen svækkelse af vor handelspolitiske stilling tror jeg ikke der kommer til at foreligge ved det, der her sker.

Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen var også inde på, om vi havde valutarisk råd til dette, og nævnte i denne forbindelse, at jeg havde fremhævet, at den reform, vi her går ind for, kunne have visse valutariske konsekvenser. Ja, det er rigtigt, at den kan få visse valutariske konsekvenser, for den kan føre til, at der rundt omkring i virksomhederne nu må foretages visse omlægninger; og omlægninger af produktionen fra hjemmemarkedsproduktion til eksportproduktion vil nødvendiggøre visse investeringer, som det altid må være tilfældet, når man skal producere noget andet, og disse investeringer vil stille krav om fremmed valuta, som investeringer næsten altid gør det. Men det er jo omlægninger, vi skal igennem i alle tilfælde. Gennemfører vi dem ikke nu, så skal de gennemføres

[Handelsministeren.]

om nogle år og er da formentlig dyrere, så det, det drejer sig om, er vel nærmest, om vi skal foretage denne omlægning nu eller om nogle år, og dér finder jeg det er en fordel, at vi gennemfører den nu, hvor vi har valutareserverne. Om vi har dem om nogle år, ved vi jo ikke. Vi håber selvfølgelig, at vi har dem, men vi ved det jo ikke med sikkerhed.

Nu er det muligt, at det ærede medlem hr. Hans Rasmussen tænkte på noget andet: at når man åbnede for importen, så ville det føre til, at man importerede mere. Ja, man importerer formentlig mere af disse varer, men spørgsmålet er, om den samlede import bliver større, for allerede i dag er det jo sådan, at vi har liberaliseret eller omtrent liberaliseret på et meget stort antal områder, og den efterspørgsel, der findes, bliver jo ikke større af denne reform. Den vil rette sig mod varerne, og da den ikke kan tilfredsstilles af danske varer i større omfang, idet vi har praktisk taget fuld beskæftigelse i hele færdigvareproduktionen, må den jo rette sig mod udenlandske varer. Spørgsmålet er, om det ikke blot er en omlægning af importen fra én slags udenlandske varer til en anden. Det er klart, at i det noget længere løb skulle dette gerne føre til større indkomster og dermed til større import, men det kommer samtidig også til at ske gennem større udførsel.

Så er der endelig den beskæftigelsesmæssige side, og dér synes jeg at det ærede medlem hr. Hans Rasmussen glemte, at hovedformålet med den reform, vi går ind i, i det hele taget er at erstatte nogen hjemmemarkedsproduktion med nogen eksportproduktion. Der er jo beskæftigelse såvel på hjemmemarkedsproduktionen som på eksporten, og reformen har jo bl. a. det formål, at vi skulle få et noget lavere omkostningsniveau, end vi ellers ville have fået det. Jeg kan ikke se, at der er nogen grund til at frygte nogen beskæftigelsesmæssige virkninger af den reform, der her foreslås.

Det ærede medlem hr. Chr. Christiansen var bekymret over, at man ville liberalisere de små skibe under 1 000 t. Jeg vil gerne oplyse, at på dette område har der i flere år været fri bevillingsudstedelse. Der er givet bevilling til alle, der har søgt om det,

og det har, så vidt jeg ved, ikke haft nogen som helst skadelige virkninger. Vi har på dette område givet de bevillinger, der blev anmodet om; og hvad der nu sker, er således blot, at vi drager konsekvensen ved at flytte denne vare — hvis man kan kalde skibe en vare — eller dette gode over på frilisten.

Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen nævnte flere gange i går, at jeg repræsenterede teorien og det ærede medlem praksis. Det er måske rigtigt, men lad mig så lige et øjeblik se på praksis. Jeg har jo været med nu i 2½ år til at foretage liberaliseringer, i alt fald til at foretage udvidelser af importtilladelser. For 2½ år siden var det oliefyrene, og det ventedes dengang, at der ville ske store ulykker. I virkeligheden er der sket det, at oliefyrr, som dengang var væsentligt dyrere i Danmark end i vore nabolande, nu ligger på samme pris som dér, og vi har fået en ikke helt ubetydelig eksport af oliefyrr. For to år siden foretog vi en udvidelse af importtilladelserne, og dengang blev det nævnt, at det ville føre til ringere beskæftigelse. Dette blev gentaget for et år siden, og vi har stadig stigende beskæftigelse. De ulykker, der er blevet varslet, har ikke vist sig, og det undrer mig ikke. Der er selvfølgelig mange grunde, der har virket med hertil, men en af grundene til, at vor eksport går så godt, som den gør, er vel, at det er lykkedes os her i landet at holde omkostningsniveauet mere nede end de andre lande, bl. a. takket være en vis liberalisering.

Det ærede medlem hr. Anker Lau rejste i går spørgsmålet om, hvorfor landbrugsvarerne ikke er med. Ja, når vi ikke har berørt landbrugsvarerne, hænger det selvfølgelig for en del sammen med, at landbrugsvarerne jo indtager en særstilling inden for de syvs overenskomst, men dersom man fra det ærede medlems partis side er indstillet på at drøfte en liberalisering af landbrugsvarerne, tror jeg, at man fra regeringens side vil være indstillet på at gå ind i en sådan drøftelse. Det er naturligvis lidt af en skønhedsplet, at de står der. Jeg er ikke i særlig grad gået ind for, at man skulle liberalisere landbrugsvarerne, hovedsagelig ud fra den betragtning, at det ville være temmelig overflødigt at gøre det, for der vil jo i alle tilfælde ikke komme

[Handelsministeren.]

nogen strøm af landbrugsvarer her til landet. Man kan ikke tænke sig, at vi på dette område, hvor vi er så konkurrencedygtige, skulle blive udsat for indførsel fra andre lande.

En vis betydning ville det nok have, hvis gartnerierhvervet kom ind under en liberalisering, men man er altså også hidtil meget tilbage for at gøre dette. Jeg har dog indtryk af, at der inden for gartnerierhvervet er noget delte meninger herom.

Det ærede medlem hr. Weikop var inde på spørgsmålet om varedirektoratets skæbne. Jeg er for så vidt ikke uenig med det ærede medlem, der spøjte en lille smule med, at det jo ikke kunne være nogen større reform, at man satte et nyt dørskilt på. Nu har det altid forekommet mig, at der bør være en vis overensstemmelse mellem, hvad der står på døren, og hvad der foregår bag døren. Navnet „direktoratet for vareforsyning“ har vel egentlig i en årrække været en ejendommelig betegnelse; det var en rimelig betegnelse under krigen, men her i de senere år er det dog alligevel lidt svært at kalde en institution, hvis hovedopgave det er at holde varerne ude, for direktoratet for vareforsyning, så allerede af den grund synes jeg nok, der kunne være grund til navneforandring. Men der er for mig en anden grund, og det er, at denne institution nu er ved fuldstændig at skifte karakter. Til selve betegnelsen direktoratet for vareforsyning er knyttet betragtninger, knyttet tanker om en meget stor, indgribende institution, og nu bliver den jo en yderst beskeden institution. Vi har da også båret os sådan ad før. Først hed den valutakontoret; da det voksede, blev det til valutacentralen, og da krigen kom og gav det nye opgaver, blev det til direktoratet for vareforsyning, så nu, da det bliver et kontor af meget beskedent omfang og med beskedne opgaver, er det vel rimeligt at give det en betegnelse, der svarer dertil; men det er klart, at hvad man kalder tingene, aldrig kan være det afgørende.

Det glædede mig, at der fra forskellig side i går blev givet udtryk for, at man måtte søge at finde en rimelig løsning på de menneskelige problemer, der dukker op i forbindelse med den betydelige reduktion af varedirektoratets personale.

Det ærede medlem hr. Weikop var meget ivrig for, at jeg på enhver måde skulle undersøge administrationen og se til, at den blev af lavest muligt omfang. Jeg tror, jeg kan tilsige det ærede medlem, at det vil jeg gøre. Jeg vil forsøge at holde administrationen nede, men jeg tror også, det ærede medlem vil være enig med mig i, at den administration, der nu skal gennemføres, skal gennemføres ordentligt, og at man skal have det personale, der nu engang skal bruges. I denne forbindelse nævnte det ærede medlem specielt prisloven. Det er jo givet, at denne lovs betydning bliver mindre. Når der kun er få varer under importregulering, bliver der også kun få varer at undersøge, og prislovens § 2 vil få meget ringe betydning i fremtiden. Det er et område, der af sig selv vil sygne hen, men prisloven indeholder jo også andre bestemmelser. Jeg er dog ikke uvillig til at drøfte, om der kan foretages ændringer; jeg tror i og for sig, de er overflødige, men det kan vi jo drøfte i det udvalg, der utvivlsomt bliver nedsat.

Det er altid en glæde at konstatere, at der her i det høje ting er medlemmer, der virkelig følger med i, hvad der sker ude i erhvervslivet, og som er klar over, når de store problemer foreligger; det fik vi jo et eksempel på i går, da det ærede medlem hr. Anker Lau kom med det store problem om de 3 lommeværklæder på det lille Disneydyr. Det var et af de problemer, der virkelig måtte ryste én. I et sådant tilfælde havde altså nogle importører henvendt sig først til tolderne og fået ét svar, dernæst til synderne i varedirektoratet og fået et andet svar. Det er selvfølgelig beklageligt, at man fik to forskellige svar; men er det trods alt egentlig ikke en kompliment til dansk administration, at det ærede medlem hr. Anker Lau ikke kunne finde nogen større ting at klage over end det lille dyr med 3 lommeværklæder på?

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen rejste et spørgsmål, som jeg har indtryk af at det ærede medlem har rejst adskillige gange i tidens løb, nemlig spørgsmålet om hjemdragningen af den fremmede valuta. Det ærede medlem rejste også spørgsmålet for 2 år siden, og jeg svarede på det dengang. Jeg vil foreslå det ærede medlem at læse i Folketingstidende 1957-58, sp. 1541. Jeg

[Handelsministeren.]

kan ikke sige meget andet, end hvad jeg sagde dengang, i alt fald ikke uden at det bliver urimelig langt, så jeg vil tillade mig at henvide dertil, og jeg havde egentlig også det indtryk, at det ærede medlem dengang var jævnt tilfreds med det svar, jeg kom med.

Det ærede medlem hr. Weikop var inde på nogle betragtninger over, om ikke man burde ændre i valutaloovens §§ 6 og 7. Jeg skal gerne indrømme det ærede medlem, at når man i vore fredsommelige dage læser, at ministeren kan forbyde salg til udlandet af endnu ikke indførte varer, og at han kan indføre rationering o. s. v., så virker det lidt voldsomt. Er der nogen, der er ivrig efter at begrænse overflødige bemyndigelser, så er det mig; men er disse bemyndigelser overflødige? Vi havde for bare et par år siden i en tilsyneladende lige så fredsommelig tid en Suezkrise, og dér anvendte vi dem ikke, men havde den udviklet sig til at blive lidt alvorligere, end den blev, havde vi nok måttet anvende dem, og ingen af os har jo brev på, at noget lignende ikke kan ske.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen var inde på spørgsmålet om udførselsforbud. Det har jo i praksis næsten kun betydning for skrotten, og denne ordning er der vel ingen særlig grund til at komme ind på her.

Det ærede medlem hr. Poul Møller var inde på, at i dele af industrien ville denne omlægning næppe give problemer, men der var nogle dele, der var truet, og der var andre, der var — jeg tror ikke, det ærede medlem brugte ordet „dødsdømte“, men jeg forstod, det ærede medlem mente, at disse andre var noget i denne retning. Det, der særlig bekymrede det ærede medlem hr. Poul Møller, var de truede dele af industrien, og det er også klart, at det er dem, man må se på; men spørgsmålet er, om man egentlig kan tale om, at de er truet. Hvad er det, der skal ske? Der skal jo ikke ske det, at virksomheder vil komme til at forsvinde, eller at produktioner vil forsvinde. Det, der vil ske, er jo en rationalisering, hvorved man inden for virksomhederne skal samle sig om enkelte produkter, og denne proces, ja, den skal man igennem i alle tilfælde. Det, som det må gælde om — her er jeg enig med det ærede medlem —

er, at denne proces gennemføres så gnidningsfrit som muligt; og er det sådan, at det lovforslag, der her foreligger, kan føre til visse problemer for enkelte industrier, ja, så er det ting, man må tale om under det udvalgsarbejde, der skal foregå i de kommende måneder.

Jeg synes imidlertid, at vi for alt dette ikke må glemme målet: at vi skal ind i den dyberegående arbejdsdeling, og vi må heller ikke glemme, at det i mange henseender kan være en fordel at høre til dem, der kommer først. Der er grund til at gøre sig klart, at det lovgivningsarbejde, vi her står over for, vil medføre betydelige reformer af dansk næringsliv. Der blev i går rejst det spørgsmål, om man skulle forhaste sig med at gå ind i dette dyberegående samarbejde. Spørgsmålet er for mig, om det ikke haster med, at vi kommer ind i det. Vi må ikke glemme, at vi skal ind i det — jeg tror, det er godt, at vi kommer ind i det — men vi skal i alle tilfælde ind i dette dyberegående samarbejde, og det er nu meget ofte en fordel at høre til de første. Betragter vi dansk industri og undersøger, hvad det er for dele af den, der klarer sig bedst, ser vi, at det oftest er de områder, hvor vi har været blandt dem, der først fik indført reformerne, hvor vi har været blandt dem, der først opfandt de nye ting. Derfor kan man lige så vel stille det spørgsmål, om det ikke haster med, at vi får gennemført de reformer, vi i alle tilfælde skal have gennemført, så vi ikke kommer til at hinke bag efter de andre.

Jeg kunne have ønsket, at det her havde været muligt at tage det tredje lovforslag med, som hører til i denne sammenhæng. I virkeligheden er der nemlig tre lovforslag, der hører sammen, toldlovsforslaget, valutalovforslaget og et lovforslag, der kommer til at handle om vore eksportkreditter og de eksportfremmende foranstaltninger. Men da der sidder et udvalg, bl. a. med en lang række repræsentanter for næringslivet, og arbejder med dette sidste lovforslag og dette udvalg endnu ikke har afsluttet sit arbejde, har jeg ikke været i stand til at komme med det tredje lovforslag; jeg håber at blive i stand til det inden længe, men jeg må jo afvente, at det pågældende udvalg bliver færdig med sit arbejde. Det forekommer mig dog, at vi i denne debat et øjeblik

[Handelsministeren.]

skal tænke på også dette lovforslag, hvorved der vil blive foreslået forskellige generelle eksportfremmende og måske også nogle produktivitetsfremmende foranstaltninger gennemført. Dette arbejde skal ses i sammenhæng med, hvad der nu sker. Det skal være med til at gøre det lettere for os at træde ind i den dyberegående arbejdsdeling, som vi nu står foran.

Lars P. Jensen: Som debatten forløb her i går og navnlig efter de udførlige svar, vi har fået fra de tre ministre, finder jeg ikke nogen anledning til at trække diskussionen længere ud end højst nødvendigt. Det er jo også ved første behandling, at partierne skal give udtryk for deres principielle synspunkter; dem har vi hørt, de går med ind i overvejelserne, og nu bliver det jo under et langvarigt udvalgsarbejde, vi skal se at finde hinanden til en fornuftig løsning. Dog vil jeg gøre et par enkelte bemærkninger til de andre ordførere.

Det ærede medlem hr. Anker Lau sagde, at han ikke kunne forstå, at det skulle være nødvendigt med en toldkompensation, for at vi kunne liberalisere. Det er et standpunkt; det er et princip. Jeg vil dog gerne gøre det ærede medlem opmærksom på, at det er ikke et princip, den nuværende regeringskonstellation har. Men i sin tid, da vi havde en venstre-konservativ regering, nærmere betegnet i 1952, foreslog man jo ret væsentlige toldforhøjelser som forudsætning for en liberalisering, og der var endvidere det at bemærke, at på daværende tidspunkt var der ikke — således som der er nu — udsigt til, at de toldsatser, man foreslog, skulle aftrappes med visse procenter over en årrække og så helt bortfalde.

Endelig sagde det ærede medlem hr. Poul Møller, at han beklagede, at denne liberalisering, denne overførsel til friliste, ikke var taget lidt mere over langs, om jeg må bruge det udtryk. Det kan jeg sådan set være enig med det ærede medlem i. Der er bare det, at da vi sidst havde toldloven til revision og gennemførte den nye nomenklatur, stilledes der fra regeringspartiernes side under forhandlingerne forslag om, at der skulle nedsættes et udvalg, og at man dér skulle gå ind i en nær-

mere overvejelse og forhandling med hensyn til visse varegrupper, visse industrier, visse brancher, som i udvalget havde givet udtryk for, at de var villige til en liberalisering, og for hvilke toldsatser var udarbejdet med henblik herpå. Jeg understreger for en fuldstændigheds skyld, at de to oppositionspartier, venstre og de konservative, på daværende tidspunkt ikke ønskede at deltage i et sådant arbejde. Hvis de havde gjort det, kunne vi nok have fået ordnet en del af det dengang.

Jeg takker for de oplysninger, den højtærede udenrigsminister har givet om de forsøg, der bliver gjort på GATT-konferencen for at få mulighed for at bevæge sig lidt mere på tekstilområdet, og også for den højtærede finansministers oplysninger om, at man vil søge mulighed for at ændre toldsatserne på bomuldsgarn og på uldgarn.

Den højtærede udenrigsminister sagde, at man kunne ikke, når man afviklede importrestriktionerne, gøre det diskriminatorisk, således at man med én sats afviklede over for lande inden for de syv og med en anden sats over for den øvrige verden. Det understreger min frygt, og det må vel sige, at vi netop af den grund skal være mere varsomme med at afvikle i stærkere takt, end vi er forpligtet til i henhold til traktaten mellem de syv.

Den højtærede finansminister var inde på toldgodtgørelserne og understregede, at vi måtte betragte de syv som hjemmemarked, så disse toldgodtgørelser faldt væk efter de forskellige overgangsbestemmelser på halvandet år. Jeg er tilfreds med disse oplysninger; de må give os en understregning af, at vi skal være noget forsigtige med vore toldkrav over for halvfabrikata, der skal indgå i den industri, som skal videre-sælge sine varer til det øvrige område.

Endelig takker jeg for de oplysninger, finansministeren gav med hensyn til de suspenderede toldsatser, selv om jeg ikke er så tilfreds med selve oplysningerne. Ministeren nævnede de måder, der var at gøre det på, men tog ikke stilling til, om han ville gå ind for selve princippet om de suspenderede toldsatser. Men det spørgsmål kan vi selvfølgelig vende tilbage til i udvalget; vi vil gerne have det nøje diskuteret og have en nærmere redegørelse for det.

[Lars P. Jensen.]

Endelig var finansministeren inde på papirvarerne, og det er rigtigt, at jeg har nævnt dette område, nemlig at der var visse papirvarer, som endnu er på bunden liste med toldsats på 12 pct., en procent, der ikke var sat op, og det er vel også godt nok, så længe disse varer er på bunden liste. Men hvor længe er de det? Den dag, de går over på friliste, er jeg bange for, at disse varer bliver udsat for en alvorlig konkurrence, som de ikke kan klare.

Endelig er jeg tilfreds med, at ministeren er villig til at forhandle om papirafgiften. I øjeblikket er der en vis negativ toldbeskyttelse for den danske papirindustri gennem den måde, som omsætningsafgiften administreres på. Vi er villige til i det kommende udvalg at forhandle om en ændring af dette.

Chr. Christiansen: Jeg vil gerne gøre den korte bemærkning til det ærede medlem hr. Weikop — jeg håber ikke, han vil blive vred derover — at jeg vil lægge mere vægt på, hvad han sagde om, at han vil være med til en rimelig tilpasning til friere former — det er altså valutaloven, der her er tale om — end på de bemærkninger, han gjorde om monopoltilsynet og lov om priser og hele det perspektiv, som jeg forstod det ærede medlem var opsat på at rulle op for os her.

Må jeg dernæst gøre et par bemærkninger til de højtærede ministre, først til den højtærede finansminister.

Jeg takker for den interessante og oplysende redegørelse, vi fik, som jeg synes var meget velplaceret i drøftelsen af de meget vanskelige problemer, det høje ting her beskæftiger sig med. Vi er vel nok alle klar over, at det er ikke i så høj grad de enkelte virksomheder, det kommer til at dreje sig om, som det er brancherne og de større grupper som helhed, og det er vel også nok det, som vil blive problemet fremover. Vi er vel også alle enige med finansministeren om, at Danmark har og må have gode muligheder inden for det større marked, som nu her er lagt til rette, og at vi — således som jeg også pegede på i mit første indlæg — skulle have ganske gode muligheder for at klare os fremover.

Det glædede mig meget, at den højtærede finansminister pegede på valuta-

lovens historie og dermed på den næsten 27-årige virksomhed, der ligger bag. For man får jo somme tider, når problemet drøftes, det indtryk, at det egentlig ikke har været et gode, hverken for landet eller erhvervslivet. Jeg har den opfattelse, at hele denne importregulering i virkeligheden har øvet en meget betydelig indflydelse på vort hele samfund og har været medvirkende til at udvikle, ja, anspore vort erhvervsliv og specielt industrien på en måde, som vi måske ellers ikke kunne have ventet. Det var også ud fra disse synspunkter, jeg i mit første indlæg pegede på, at vi burde være eftertænsomme i hele det spørgsmål, der foreligger i dag for dansk erhvervsliv; den industri, der gennem årene er bygget op, er jo et betydeligt aktiv, og i denne forbindelse kan eftertænsomhed vedrørende liberaliseringens tempo ikke være en last — jeg vil nærmest kalde det en dyd.

Til den højtærede handelsminister vil jeg gerne sige, at det er muligt, beskæftigelsen ikke er i fare, men den højtærede handelsminister kan vel ikke undre sig over, at vi fra socialdemokratiets side spekulerer ganske overordentlig meget på hele dette problem, som vi gennem et langt livs virke har arbejdet med, og at vi ved de forskellige omstillinger, der har været i tidens løb, har haft lejlighed til at fundere over, hvordan tingene nu måtte forme sig. Jeg tror heller ikke, at beskæftigelsen skulle kunne komme i fare, hvis den reform, som jeg vil kalde den foreliggende lovgivning, gennemføres over en rimelig tid, mens en nødvendig rationalisering foregår, navnlig på de områder, hvor den af forskellige grunde endnu ikke har kunnet finde sted. Jeg tror, at dette problem — måske siger jeg det ikke med så stærke ord, men jeg lægger ikke mindre vægt derpå over for den højtærede handelsminister af den grund — berører befolkningen dybt; det er for befolkningen ikke blot et pennestrøg, og jeg må bede om, at man viser forsigtighed over for dette problem, netop fordi det er mennesker, det drejer sig om, ikke blot en eller anden sag.

Den højtærede handelsminister nævnte med hensyn til småskibene, at man nu ville gennemføre en liberalisering, og at der var givet alle de bevillinger, som man havde ønsket. Det er nok muligt, men så vidt det

[Chr. Christiansen.]

er mig bekendt — jeg kender naturligvis ikke som den højtærede handelsminister alle enkeltheder — er størstedelen af de fiskerfartøjer, som er anvendt i dette land i de senere år, dog lavet her i landet og er af en kvalitet, som har vist sig ganske overordentlig god, og det er her, jeg har mine bekymringer. Det er derfor, jeg mener, det er et spørgsmål, man skal tage lidt forsigtigt på. Det er nok muligt, at det kan være rimeligt at give bevillinger i ganske bestemte tilfælde, men det er ikke helt det samme, som at man giver fri adgang til indførsel af alle mulige skibe, fra skibe på 1 000 t og nedefter. Det spørgsmål vil jeg gerne have nærmere undersøgt.

I øvrigt vil jeg henholde mig til, hvad jeg sagde i mit første indlæg, men jeg vil gerne gøre et par afsluttende bemærkninger. Det er helt klart for mig, hvad jeg også har givet udtryk for, at den situation, vi står i, og som jeg ikke har nogen tro på vil ændre sig inden for den nærmeste fremtid, vil være i stand til at føre os igennem mange af de vanskeligheder, som denne reform vil berede os; men det er min opfattelse, at der inden for de nærmeste år kan komme tider, hvor Danmark kan komme til at stå adskilligt dårligere end i dag, ja, kan komme ud i en nødsituation, hvor snarlige nødværgeforanstaltninger kan være påkrævet, og selv om man nu er så ivrig efter den frie handel og alle restriktioners bortfald, skulle man derfor måske alligevel overveje at gå frem med den forsigtighed, som det praktiske liv kunne gøre nødvendig.

Må jeg så også lige — det har jeg ikke sagt i de tidligere indlæg — gøre en enkelt bemærkning om problemerne med hensyn til den ferske fisk så vel som den frosne fisk. Jeg anmoder den højtærede handelsminister eller regeringen som helhed — hvordan det nu måtte ligge — om, at dette spørgsmål så hurtigt som muligt må blive draget ind i de forhandlinger, der nu skal finde sted. Det er naturligvis et vigtigt problem for en fiskerination som Norge, men med det om-

fang og den betydning, som dansk fiskeri har fået i de sidste ti år, er det også et problem af store dimensioner for Danmark. Jeg beder derfor om, at dette spørgsmål ikke må blive glemt for Danmarks vedkommende.

Må jeg endelig sige, at det afgørende problem for mig er, hvordan vi stiller os i den overgangstid, der uvægerlig vil komme. Vil vi anspore vort erhvervsliv og hjælpe det og prøve på at indrette os, eller vil vi blot være ligegyldige over for, hvordan tingene nu efter bestemmelserne vil komme til at ligge?

Henry L. W. Jensen: Jeg vil lige for en ordens skyld sige, at jeg ikke er enig med det ærede medlem hr. Chr. Christiansen — tværtimod — med hensyn til varedirektoratet. Hans stilling er lige modsat min, der ligger på linje med handelsministerens: at disse restriktioner før eller senere må afvikles, og at tiden til afvikling nu er kommet.

Finansministeren sagde i sin tale, at varedirektoratet formentlig — jeg lagde udtrykkeligt mærke til, at der blev sagt „formentlig“ — havde været til nytte, men da det ikke sorterer under mig, vil jeg håbe, at min kollega, det ærede medlem hr. Anker Lau, vil redegøre nærmere for det spørgsmål.

Finansministeren trak i øvrigt en hel masse ting ind i diskussionen, og det kunne selvfølgelig være fristende at gå ind på alle disse spørgsmål; det skal jeg dog ikke forsøge. Nu har vi imidlertid i to år fået den julebog, der hedder forslag til lov om ændringer i toldloven, og hvori der er nedlagt et meget dygtigt arbejde både af embedsmændene og formentlig og forhåbentlig også af finansministeren. Jeg er ikke helt overbevist om, at vi ikke får julebogen en gang til.

Vi må gøre os klart, som den højtærede udenrigsminister også var inde på, at når vi laver et syv landes marked og et seks landes marked over for hinanden — og det er faktisk det, vi gør i toldmæssig hen-

[Henry L. W. Jensen.]

seende — skabes der en diskrimination, en forskelsbehandling, med hensyn til told over for tredjelandsmarkederne ude omkring i verden. Vi fastlægger altså disse toldsats'er som et værn mod den øvrige import, der kommer fra hele den verden, hvor vi også skal sælge vore landbrugsprodukter. For selve de syv landes vedkommende mente handelsministeren og de øvrige herrer nationaløkonomer fra ministeriet ikke, at tilpasningen inden for de syv ville vanskeliggøre vor konkurrenceevne, selv om vi måtte tilpasse os de syvs betingelser. Jeg er bange for, at arbejdsforholdene og arbejdsbetingelserne inden for de syv lande vil udvikle sig på en sådan måde, at vi må tilpasse de syv landes økonomiske forhold efter de seks lande, som er rigere og har et meget, meget større område end de syv.

Jeg vil konkludere i, at det må ende med, at vi på den måde kommer i en slags handelskrig — det, man stadig ikke vil erkende.

Når den højtærede udenrigsminister erkender, at man selvfølgelig mellem de syv og de seks kan opnå et vist forhold mellem toldsats'er, idet vi har de bilaterale aftaler og de seks får toldnedsættelser, for så vidt de giver os toldnedsættelser, altså gensidighedsprincippet, vil jeg gerne spørge: gælder der ikke også for andre lande et mestbegunstigelsesprincip, således at andre lande kan stille krav om samme toldsats'er? Det kan de selvfølgelig ikke, hvis GATT anerkender de syvs frihandelsområde, men har vi garanti for, at GATT anerkender de syvs frihandelsområde over for den øvrige verden? Selv om de skulle gøre det, kan vi på et givet tidspunkt risikere at komme tilbage til disse forhandlinger om toldsats'er, fordi man inden for GATT ved lejlighed vil kunne sige, at det kan ikke nytte noget, at vi laver disse handelsaftaler med toldsats'er, der er i strid med andre aftaler om toldsats'er. Man må ind på en helt anden, videre og bredere basis.

Jeg skal ikke trække diskussionen meget længere ud. Jeg skal blot fastslå, at der foreløbig er tale om en afvikling af restriktionerne, og da er det at foretrække, at man hurtigst muligt får afviklet de restriktioner, som er i strid med internationale aftaler, og som forlængst kunne og skulle have været afviklet. Vi får nu højere toldsats'er

som kompensation for afvikling af disse restriktioner. Alle disse forhold skal vi behandle i udvalget, og det er vi parat til, fordi vi mener, at afviklingen af restriktionerne er et så stort gode, at vi roligt kan gå til en forhandling om selve toldsats'erne, der i sig selv skal aftrappes over en vis årrække, og man altså på forhånd har udsigt til, at man kan få dem aftrappet på en sådan måde, at vi får toldfrihed.

Der er i toldlovsforslaget en paragraf, som man næsten kan kalde en reciprocitetsparagraf. Den begynder således:

„For så vidt danske skibe eller udførselsvarer fra Danmark af dansk eller fremmed oprindelse formelt eller faktisk måtte blive ugunstigere behandlet i andet land end andre landes skibe eller udførselsvarer af egen eller fremmed oprindelse...“

Den peger altså på — og den må ses i forbindelse med dumpingparagraffen, som man er ved at indføre — at hvis vi herhjemme bliver dårligt behandlet i udlandet, kan vi lave restriktiv toldpolitik ved at straffe de pågældende lande. Denne restriktive toldpolitik, der går ud på at straffe de lande, der pålægger vore varer for megen told og påfører os andre ubehageligheder med hensyn til restriktioner, kan vi bekæmpe ved en ekstra told, men vi løber den risiko, at andre lande gør det samme over for os, og derfor vil jeg tro, vi alene af den grund for eller senere må optage spørgsmålet om nedbringelse af toldsats'er på en sådan måde, at de i hvert fald i første omgang afvikles over for de seks og i næste omgang over for den øvrige verden, hvis vi ikke straks kan få et toldlovsforslag, hvorved tolden for hele verden afvikles.

Anker Lau: Må jeg indledningsvis sige til den højtærede handelsminister angående det lille dyr — og ingen vil benægte, at det var et lille dyr — at det problem, det repræsenterer, er stort. Den højtærede minister må erkende, at vi ikke kan have en ordening, hvorefter en virksomhed i tillid til skriftlig meddelelse fra toldvæsenet importerer varer, og når så varerne kommer hjem, kommer der en anden institution med krav om 80 pct. dollarpræmie. Det er et problem, som af rent praktiske og forretningsmæssige grunde må løses.

[Anker Lau.]

I øvrigt er jeg glad for de bemærkninger, den højtærede minister har fremsat; de er udtryk for en vis forhandlingsvilje også over for de synspunkter, som mit parti repræsenterer.

Hvorvidt det lille ord „formentlig“ skal stryges eller ikke, skal jeg ikke blande mig i, men efterhånden som — for at bruge et udtryk, den højtærede finansminister brugte — de økonomiske forudsætninger er skiftet, efterhånden som man, om jeg så må sige, bliver liberaliseringsminded inden for den høje regering, falder der jo mange udtryk, som i høj grad ligner dem, vi andre i årenes løb har anvendt i en lignende situation som den nuværende.

I øvrigt synes jeg, at vi under denne debat alle — med en enkelt undtagelse — har udtrykt os på en sådan måde og med en sådan forsigtighed, at vi har tjent det formål, det her drejer sig om. Vi har dog alle bevidstheden om, at det, vi her står i begreb med at gøre, er noget aldeles afgørende for vort lands fremtid, for vort erhvervslivs fremtid og for vor økonomi, og ud fra denne betragtning har vi vel alle følt, at vi ikke ville forskertse nogen mulighed for at finde frem til løsninger, som i virkeligheden er til gavn for os alle.

Jeg skulle såmænd ikke have sagt meget mere i dag, om ikke det ærede medlem hr. Hans Rasmussen havde fundet anledning til at gå så stærkt imod sin regerings forslag, som tilfældet var. Hans tale forekommer mig at være udtryk for en sådan grad af overdrivelse, at den måske vil kunne skade de forhandlinger, vi skal føre i fremtiden, og det har formentlig ikke været meningen. For mig lød det ærede medlem hr. Hans Rasmussens udtalelser som en røst fra graven, en røst fra fortiden, en røst fra den tid, da de økonomiske forudsætninger endnu ikke var skiftet. Og de argumenter, vi hørte, vedrørte jo også ting, vi alle sammen havde oplevet i 1930'erne; det var de tre formål: det handelspolitiske, det beskæftigelsesmæssige og det valuta-mæssige.

Vi har jo mange højtærede handelsministres ord for, at dette er en valutalog, kun en valutalog. Når den så bliver administreret som en, som jeg sagde, beskyttelseslov, må de skiftende ministre naturligvis bære

ansvaret for dette. Men den kendsgerning, at det igennem mange år har været en beskyttelseslov, er naturligvis også årsagen til, at man frygter frigørelsen trods de toldforhøjelser, der nu stilles forslag om. Jeg synes, det ærede medlem hr. Hans Rasmussen ser helt bort fra disse toldforhøjelser og undervurderer deres betydning, og jeg tror også, han ser bort fra, at de dog opretholdes over for den øvrige verden uden for de syv, hvis ikke kontakt skabes. Jeg forstår slet ikke talen om at slå noget i stykker med et slag; der går dog 10 år med afviklingen af disse toldsatser, og jeg kender i hvert fald adskillige industrier, der har været så kloge, at de i tidens løb har indrettet sig på det, der nu er ved at ske. Jeg tror også, en af de højtærede ministre gav udtryk for den opfattelse, at der i det ærede medlem hr. Hans Rasmussens udtalelser må ligge en undervurdering af den danske industri og den danske arbejders indsats, som vi alle sammen beundrer, og der er ingen i denne sal, der nærer noget som helst ønske om at slå noget værdifuldt i stykker.

Hvis imidlertid de toldsatser, der nu foreslås, ikke er tilstrækkelige, hvis der faktisk findes virksomheder, som kun kan leve, hvis de slet ingen konkurrence har, er der endnu plads for indsats fra forbrugerorganisationernes side. Der er dog ingen, der bestrider, at toldrestriktionerne fordyrer varerne for forbrugerne og for producenterne — restriktionerne fordyrer åbenbart varerne så meget, at den foreslåede told ikke er høj nok efter det ærede medlem hr. Hans Rasmussens mening — men disse forhold har dog aldrig foranlediget nogen større indsats fra forbrugerorganisationernes side, det må man indrømme; til gengæld bliver alting straks sat i bevægelse i samme øjeblik kartoflerne stiger nogle få øre pr. kilo. Jeg skal ikke gå dybere ind på dette, men der er formentlig hos det ærede medlem hr. Hans Rasmussen tale om en vanetænkning, som det ærede medlem har svært ved at komme bort fra, en vanetænkning, som det ærede medlems parti synes at have arbejdet sig ud af, og som regeringen åbenbart ikke deler.

I øvrigt synes jeg, at tidspunktet for det ærede medlems indsats er meget dårligt valgt — det er også fremhævet af de højtærede ministre, især af den højtærede

[Anker Lau.]

udenrigsminister — netop som hele den øvrige verden vest for jerntæppet på forskellig måde afvikler hele den gamle kvota-økonomi i erkendelse af, at handelsfriheden inden for det størst mulige område giver netop det fremskridt og den velstand, vi alle sammen ønsker, og som også det ærede medlem hr. Hans Rasmussen ønsker, giver teknisk udvikling og bevirker, at konkurrenceevnen fremmes, at de lavest mulige priser opnås, at det størst mulige forbrug og den fulde beskæftigelse bliver mulig. Vi kan dog ikke efter min mening holde os uden for den udvikling, som allerede er i gang rundt omkring i Europa.

Jeg kan i øvrigt tilslutte mig de bemærkninger, de højtærede ministre har gjort i anledning af det ærede medlem hr. Hans Rasmussens udtalelser.

Poul Møller: Jeg vil gerne takke de højtærede ministre for de udførlige svar, begrundelser og redegørelser, vi har modtaget i dag. Nu vil jeg slet ikke overvurdere oppositionens betydning og tro, at det var os, der havde fremkaldt disse meget omhyggelige besvarelser og meget lange redegørelser. Jeg tror, de havde en anden adresse, og det er da rart, at der er ærede medlemmer, der er i stand til at få så lange nationaløkonomiske redegørelser her i tinget vedrørende arbejdsløshedsproblemer, og hvordan beskæftigelsen holdes oppe i et land. Det er så ekstraordinært, at vi på et vist tidspunkt næsten troede, vi befandt os i Nationaløkonomisk Forening i stedet for i det høje folketing. Jeg må måske derfor have lov til at stille det gamle spørgsmål her i dag, også efter at have hørt det ærede medlem hr. Chr. Christian- sen: er det et privat slagsmål, eller må vi andre også være med? Men foreløbig er det jo sådan, at vi må gøre nogle randbemærkninger, og det skal da heller ikke blive til mere i dag.

Jeg hørte, at det ærede medlem hr. Lars P. Jensen sagde, at regeringen sidste vinter havde foreslået, at disse problemer kunne tages op til løsning i et fællesudvalg, men da ville oppositionen ikke være med. Oppositionen havde den opfattelse, at regeringen måtte udarbejde disse forslag. Det har regeringen gjort nu, og så får vi også vor udvalgs-

behandling. Det er vist den sædvanlige fremgangsmåde. Skulle socialdemokratiets interesser ikke være blevet tilstrækkelig varetaget ved denne fremgangsmåde, er det i hvert fald ikke oppositionen, der har lagt dem hindringer i vejen. Men det, som vi i øvrigt pegede på, var, at hvis regeringen ville tale med os på daværende tidspunkt om disse problemer, toldforhøjelse i forbindelse med en liberalisering, sad der en toldkommission, som man bare kunne indkalde, og som var politisk sammensat, men den ophævede man så i stedet for.

Jeg har ikke villet benyttet denne lejlighed, hvad den højtærede udenrigsminister også vidste, til at gå ind i en debat om Danmarks stilling over for de syv landes frihandelstraktat. Jeg har ikke ment, det var rigtigt ved denne lejlighed at gøre andre bemærkninger end dem, der var naturlige i forbindelse med toldlovsforslaget og eventuelt vareforsyningslovens forlængelse. Det kunne nok tænkes, at der derfor kunne gøres bemærkninger til den højtærede udenrigsminister, således f. eks., når den højtærede udenrigsminister nu kom ind på disse problemer, at det ikke er tilfredsstillende, at man kun i et forord, i preambelen, fastsætter, hvad det er, man sigter til, hvad man vil med hensyn til de seks og de syv.

Med den tilslutning, den højtærede regering fik her i sommer til samlingsbestræbelserne, før vi gik ind i de syv landes frihandelsområde, burde man sørge for, at der samtidig med traktatens underskrivelse forelå et direkte aktuelt handlingsprogram med forslag om, hvordan man ville skabe et samarbejde mellem de syv og de seks. Nu har den højtærede udenrigsminister ganske vist fortalt os, at Hallsteinkommissionen er ved at udarbejde et sådant forslag, men det kan næppe være rigtigt, når de syv selv som grundelse for oprettelse af deres frihandelsområde peger på, at det skal være vejen frem til et samarbejde med de seks og med de øvrige vesteuropæiske lande, at de syv ikke prøver på at formulere en aktiv invitation, en direkte opfordring til og et direkte program for et samarbejde med de seks. Derfor vil jeg gerne anmode den højtærede udenrigsminister om at tage dette problem op til så nøje overvejelse som muligt, inden han en af de nærmeste

[Poul Møller.]

bage underskriver denne forpligtende traktat. Men jeg skal som sagt ellers ikke gøre bemærkninger om Danmarks stilling. Den får vi lejlighed til at drøfte, når traktaten skal ratificeres i det høje ting.

Mine bemærkninger om landbrugsvarerne og om næringsmiddelindustrien var derfor heller ikke tænkt som en kritik af, at Danmark ikke har opnået mere — det kan vi vende tilbage til, når vi skal tage stilling til traktaten — men som en konstatering af, at vore muligheder inden for de syv og derfor udfærdigelsen af vor toldlov måtte ses i lyset af, at Danmark vel nok er det af de syv lande, der har den mindste mulighed for at ekspandere på de syv landes frihandelsområde, fordi vel omkring 60-70 pct. af vor eksport ikke får stort mere frihed eller større adgang til de andres markeder, end den har i øjeblikket. Det gælder nemlig vor landbrugseksport, som ikke spiller nogen rolle for noget af de andre lande, og en væsentlig del af vor næringsmiddelindustri. Og dertil følger jeg: hvis vi yderligere kommer til, at oprindelsesbestemmelserne, når de skal ses efter i sømmene, kommer til at medføre, at andre dele af vor eksportindustri eller af vort kunsthåndværk, f. eks. vore eksporterende håndværksgrene, heller ikke kan nyde fordelene af det store marked, så bliver Danmarks situation særlig vanskelig, og så er det en anden situation, der foreligger for os end for de andre lande, en situation, som, hvis vi skal ind i de syv, i hvert fald må afspejle sig i de interne foranstaltninger, herunder den toldlov, vi vedtager.

Den højtærede udenrigsminister sagde, at vi kan ændre toldsatterne over for lande uden for de syv, og derfor tillagde han det egentlig ikke nogen videre betydning, når jeg havde sagt, at det formentlig var sidste gang, vi stod over for en gammeldags toldlovgivning her i landet og en gammeldags erhvervsøkonomisk politisk diskussion. Jo, det tror jeg det vil være, for den højtærede udenrigsminister må give mig medhold i, at selv om vi senere kan forhøje toldsatterne over for andre lande end dem, der er medlemmer af frihandelsområdet, vil det ikke længere have nogen beskyttelses-mæssig betydning. En sådan forhøjelse vil næsten ikke få nogen beskyttelsesmæssig

betydning, når vi arbejder sammen inden for et frihandelsområde med den engelske industri, den svenske, den schweiziske og østrigske industri. Derfor kan man ikke i fremtiden gribe til toldvåbenet som et beskyttelsesmiddel over for en nedgang i dansk industris beskæftigelse eller, som vi har kunnet det tidligere, til importrestriktioner. Derfor tror jeg, jeg har ret i, at disse problemer er ved at være en afsluttet helhed.

Det er en afsluttet diskussion, og det bliver derfor for os afgørende under de forhandlinger, der skal føres i de kommende måneder, nu da det er sidste gang, vi står over for en sådan drøftelse, som jeg håber kan foregå lidenskabsløst — den skaber ikke noget præcedens — om vi kan finde frem til en vej, til midler, som kan give os en fornuftig løsning for overgangstiden.

Den højtærede finansminister var inde på spørgsmålet, om der var særlige omstændigheder, som til næste år skulle kunne bevirke, at aktiviteten i det danske samfund blev nedbragt, når vi gik ind i et større marked. Det var det, den højtærede finansminister ikke mente. Jeg forstår udmærket, at man kan stille dette spørgsmål, og jeg vil deroverfor fremhæve, at når vi går ind i det større marked under ugunstige vilkår, som for Danmarks vedkommende udelukker omkring 60 pct. af vor eksport fra at tage fordelene, fra at få de store gevinster, fra at have chancen på det nye marked, medens f. eks. vel 80-90 pct. af den britiske eksport får friere adgang til det danske marked, så må man vel sige, at Danmark får en risiko for beskæftigelsesmæssigt at komme ud i en nedgangsperiode. Endelig kan man vel også sige, at dette større marked er noget, der først efterhånden kommer, og derfor må der tilstræbes ligelige vilkår i overgangstiden. Det er et synspunkt, som ingen af de højtærede ministre har været inde på i deres bemærkninger i dag: hvorvidt denne toldlov giver dansk produktion ligelige vilkår i forhold til dem, vi går i frihandelsområde med, for den betragtning, at der for den danske industri skulle være en særlig gevinst i at komme ind i det større marked og særlige udfoldelsesmuligheder, bygger i hvert fald på, at vi i overgangstiden har nogenlunde ligelige konkurrencevilkår med de andre.

[Paul Møller.]

Den højtærede finansminister var inde på spørgsmålet om, hvad vi skal frygte, arbejdsløshed eller overbeskæftigelse. Jeg tror, vi skal frygte det værste, men håbe det bedste og indstille os på, at det vil være rimeligt i overgangstiden at have en så fri økonomi herhjemme, at vi bedst muligt kan lempe den omstillingsproces, der skal foregå. Det er ikke noget nyt og ikke nogen ny begrundelse, for den fremgår allerede af de to partiers 4. oktoberudtalelse, og jeg fremhævede det også som et hovedsynspunkt under åbningsdebatten; i øvrigt — hvad der selvfølgelig er endnu vigtigere — står der i selve 4. oktoberudtalelsen, at det er nødvendigt med den nye økonomiske politik for at lette den omstillingsproces, vi står over for, når vi bliver medlem af de syv landes frihandelsområde.

Den højtærede handelsminister var inde på nogle betragtninger, som jeg egentlig helt kan dele, nemlig at der nærmest er lidt mindre beskyttelse i den foreslåede lov, end der er i den gældende, og at omlægningen fra importregulering til toldpolitik medfører lavere priser og lavere omkostninger. Det er en smuk afslutning på en hundredårig — havde jeg nær sagt — politisk diskussion om toldpolitikken, som den højtærede minister herigennem har bragt, og så kan vi diskutere senere, hvem der egentlig havde ret i synspunkterne med hensyn til told og importregulering i de 27 år, spørgsmålet er blevet diskuteret. Men i overgangstiden, som alle har erkendt der kan komme vanskeligheder i, er det vor opfattelse, at dér bør vi milde vilkårene. Det kan ikke være afgørende for danske interesser, om denne overgangstid bliver et år eller to kortere eller længere, end den ellers kunne være blevet.

Den højtærede handelsminister var også inde på administrationssynspunkter. Det er naturligvis klart, at når importreguleringen forsvinder, forsvinder også visse administrative opgaver; men vil ikke oprindelsesbestemmelserne i den nye traktat — ja, det sorterer under den højtærede udenrigsminister eller måske den højtærede finansminister, jeg ved ikke, hvordan det bliver fordelt mellem de tre herrer ministre — kræve et administrationsapparat, og kan vi ikke også risikere, at en

antidumpinglov kræver et administrationsapparat? . . . Nå, det mener den højtærede handelsminister ikke, og det mener finansministeren heller ikke, det er såre godt, men så vil det sige, at den sikkert heller ikke skal bruges ret meget, denne antidumpinglov.

Til slut vil jeg gerne takke for besvarelsen og så håbe på, at vi kan få et udvalgsarbejde med det mål for øje at nå frem til enighed om de vilkår, dansk erhvervsliv skal have i denne farlige overgangstid.

Weikop: Det ærede medlem hr. Chr. Christiansen sagde, at jeg måtte ikke blive vred over, at han bebrejdede mig, at jeg havde taget spørgsmålet om prisloven, loven om indseende med priser og monopoler, med ind i mine udtalelser ved forhandlingen i går. Jeg bliver så sandelig ikke vred over, hvad det ærede medlem siger, for det første fordi jeg synes, det ærede medlem siger selv alvorlige ting på så munter og fornøjelig en måde, at man slet ikke kan blive vred derover, og for det andet fordi den højtærede handelsminister selv sagde, at i hvert fald, for så vidt angik loven om indseende med priser, havde den en meget, meget ringe betydning. Jeg må da egentlig mene, at hvis man synes, noget er betydningsløst, så skal man også fjerne det. Ganske vist tilføjede den højtærede handelsminister, at han fandt, at en drøftelse var overflødig, men jeg kan ikke se, at en drøftelse er overflødig, hvis man mener, man har en lov, der ingen betydning har. Hvorfor skal man så ikke fjerne den? Jeg ved meget vel, at der kan være ting — det er en ganske lille lov — som skal gå over et andet sted, men den højtærede handelsminister kan i hvert fald ikke slæbe rundt med direktoratet for vareforsyning i en lov, der ikke eksisterer. Det er så tydeligt, at loven er kommet til veje under helt andre forudsætninger.

Den højtærede handelsminister oplyste tillige, at han var ikke nogen hund efter overflødige bemyndigelser og også selv syntes, at valutilovens § 7 om bemyndigelse til rationering og produktionsregulering og alt dette var noget meget drastisk noget. Men så tilføjede den højtærede handelsminister, at det kunne jo være, man fik brug for

[Weikop.]

bestemmelsen, og han pegede på, at under Suezkrisen kunne der have været brug for den og meget mere. Heroverfor må jeg hævde, at hvis vi skulle give bemyndigelseslove til ministre og regering med henblik på alt, hvad der kan ske i fremtiden, skulle vi så sandelig give mange bemyndigelseslove. Jeg kunne have lyst til at spørge den højtærede handelsminister: hvad har man egentlig folketinget til? Hvis der skulle ske et eller andet, så kan den højtærede minister, som andre må det, komme til folketinget. At man skal blive ved med at slæbe på nogle bemyndigelser, som er fremkaldt af krig og ulykker, forstår jeg knapt.

Jeg vil altså gerne i udvalget vende tilbage til de spørgsmål, jeg her har omtalt; som sagt betragter jeg ikke en sådan drøftelse som overflødig. Den højtærede handelsminister har jo netop givet tilsagn om, at der ikke skulle være mere administration en højst nødvendigt, og dermed tænker den højtærede handelsminister vel ikke alene på licenskontoret, men på, hvad der i det hele taget kommer ind under handelsministeriets område, når man går over til de nye tilstande. Man må ikke glemme, at meget af det, vi har slæbt rundt med, er kommet til veje under ganske andre forudsætninger. Jeg er glad for ministerens tilsagn og håber, at han også vil være enig med mig i, hvad jeg tillod mig at sige i går, at man skal støvsuge alle vegne, sådan at der kan blive, om jeg så må sige rent gulv til at modtage de nye administrationer, vi får. Jeg er her enig med det ærede medlem hr. Poul Møller; jeg tror nok, der skal blive tale om ny administration på forskellige områder, når dette først føres ud i livet.

Fuglsang: Jeg vil ikke påstå, at de taler, der indtil nu er holdt under denne debat, har været egnet til at styrke mit partis for øvrigt ikke ret store sympati hverken for markedsplanerne eller de ledsagende foranstaltninger, vi her drøfter. Der er i talernes løb udtrykt mange former for tvivl og ængstelse, man har ladet manganen en form for opposition snart mod dette, snart mod hint skinne igennem, men tilbage står det

mål, som man tilsyneladende alligevel er enig om at styre imod, nemlig tilslutning til et eller andet markedsområde; og det er altså ved skæbnens gunst eller ugunst blevet de syv.

Når man nu taler om det, der skal ske, og om det, der skal forhandles i udvalget eller udvalgene, taler man, som om man stod over for et eksperiment, bestående af næsten lutter ukendte faktorer. Det er efter min mening kun delvis rigtigt, idet vi trods alt har praktisk erfaring for, hvad markedsplaner betyder; jeg tænker her på Mellemeuropa med dets fællesmarked, dets Kul- og Stålnunion, dets Euratom, alt sammen praktiske eksempler, som man efter min mening ikke kan komme uden om, når man nu skal drøfte denne sag videre. Og hvad fortæller dette praktiske eksperiment os? Det fortæller, at den store økonomiske frihed, som man taler om at man går ind til, i virkeligheden er de store og økonomisk stærkes frihed til at handle over for de mindre og svage; det gælder også nationerne imellem. Som praktisk eksempel har vi inden for Kul- og Stålnunionen erfaringerne fra Belgien, der blev stillet over for kul-kongerne i Ruhr; hvad angår landbrugs-eksport har vi erfaringerne fra Holland, der stadig er stillet over for Vesttysklands og Frankrigs landbrugsbeskyttelse, og hvad angår industrien har vi et land som Italien, der i sig selv er et stort land, men som ligesom vi mangler råstoffer, og som derfor industrielt set har vanskeligheder at slås med.

Vi har også visse erfaringer for, hvad markedspolitikken betyder indadtil i hvert enkelt land: de store, økonomisk stærke monopoler har kræfter til at tilpasse sig konkurrencen, medens de mindre virksomheder og erhvervsdrivende har meget få chancer for at komme igennem. Inden for landbruget taler det store landbrugs folk allerede nu om småbruget og udstykning som noget utidssvarende, noget urentabelt, og fælles for alle lande er det, at arbejderklassen mærker denne markedspolitik i form af udsigt til prisstigninger og fare for arbejdsløshed. Det er altså den samme udvikling, man lægger op til; man binder os til økonomisk stærke stormagter som England og til dels også Sverige og aner-

[Fuglsang.]

kender deres frihed til at handle på vort marked uden nogen som helst garanti for gensidighed for vore produkter.

Hvor udtrykkeligt man skal tage udtrykket „at binde“ vidner såvel ministrenes redegørelser som forskellige andre taler om, når de oplyser, hvad vi kan vente os, og hvor meget vi kan vente os på en lang række væsentlige områder for vor økonomi. Man gennemfører en liberalisering, som — ud over særlige grene af vort erhvervsliv — kun de stærkeste kan tilpasse sig, og som kan være skæbnesvanger for mange mindre erhvervsvirksomheder, og man undlader i denne forbindelse at tage stilling til noget, der også vil spille ind, nemlig beskæftigelsen. Det er rigtigt, der er fra mange sider talt om den beskæftigelse, som trues ved, at en række mindre industrigrene må bukke under, men i virkeligheden er faren jo større. Det, at de store og stærke moderniserer, rationaliserer, øger produktiviteten, kan også kun betyde ét, nemlig at de skyder arbejdskraft fra sig.

Man fremsætter og drøfter her et konkret toldlovsforslag med konkrete planer om at hæve tolden og dermed en række priser på vigtige varer, men uden tanke for, så vidt jeg har forstået, at beskytte forbrugerne mod uretmæssige priser og avancer. Man gør alt dette, uden at jeg har indtryk af, at nogen som helst har særlig tro på de gavnlige virkninger af det, man gør; tværtimod har praktisk taget alle talere deres form for betænkelighed, og ikke mindst må den tale, det ærede medlem hr. Hans Rasmussen holdt i går, og den fasthed, det ærede medlem lod skinne igennem, gøre indtryk i hvert tilfælde på regeringssiden her i salen. Man gør alt dette, mens man søger at dække sin utilfredshed og sine bange anelser ved at sprede mistillid til vort lands muligheder for at klare sig selv, i håb om derved at få svage sjæle til at bøje sig for tanken om det uundgåelige i den politik, der føres.

Man bør efter min mening, inden man går videre ad denne vej, virkelig gøre sig klart, om vi ikke skulle have andre muligheder. Og det har vi. Udadtill kunne vi i stedet for at binde os til de syv føre en aktiv handelspolitik til alle sider på ligeberettigelsens grund. Jeg ved, at man vil

henvise til de vanskeligheder, vi her vil stå over for — og jeg vil ikke undervurdere dem — men disse vanskeligheder kan ikke være større end dem, en binding til de syv indebærer, og på længere sigt vil de ikke være så farlige for vort lands økonomiske handlefrihed. Indadtill vil vi kunne nå langt ved endnu mere effektivt at udnytte alle hjemlige ressourcer, udvikle underudviklede områder i vort land, nationalisere de vigtigste råstofkilder og bruge dem til landets fælles bedste; vi kunne udvide vort hjemmemarked ved at føre en politik, der holder priserne nede, og ved at øge købekraften overhovedet i takt med produktionsstigningen. En sådan politik er i vort lands interesse både på kortere og længere sigt og bør efter vor mening i fuld alvor indgå i de fremtidige drøftelser af denne sag.

Aksel Larsen: Den højtærede udenrigsminister mente at kunne konstatere, at talerne havde beskæftiget sig meget lidt med det spørgsmål, han redegjorde for forleden dag. Jeg ved i hvert fald, at jeg har beskæftiget mig en del med det, og jeg forstod også på udenrigsministerens tale, at han havde bemærket det; men lad mig til det, han har sagt, kun komme med den ene bemærkning: at den omstændighed, at heller ikke de seks anser kødkonserver for at være industrivarer, absolut ikke bør få Danmark til at akkviescere ved, at de syv ikke vil anse kødkonserver for at være industrivarer på samme vis som fiskekonserver. Fordi en person er lommetyv, behøver man jo ikke at godkende, at en anden også er lommetyv, og hævde, at når den ene er straffri, skal den anden også være det. De seks er i enhver henseende noget meget ubehageligt at have med at gøre, og jeg er glad for, at vi ikke kommer ind deri, men jeg synes, at den højtærede udenrigsminister og regeringen skulle gøre, hvad man kan i den 11. eller 12. time for at opnå yderligere indrømmelser vedrørende traktaten.

Den højtærede finansminister var villig til at forhandle om et af de spørgsmål, jeg omtalte, nemlig tolden på papir og toldfriheden for bøger og tryksager, men gjorde opmærksom på, at ifølge den UNESCO-aftale, vi også behandler her, kan man ikke belægge bøger og tryksager med told. Det

[Aksel Larsen.]

ved jeg udmærket vel. Det står i konventionens artikel I, at de kontraherende stater forpligter sig til ikke at opkræve told eller andre afgifter på eller i forbindelse med indførsel af de i tillæg A til denne overenskomst anførte bøger, publikationer og dokumenter. Jeg ved imidlertid, at konventionen drejer sig om indførsel af materialer til undervisningsmæssige, videnskabelige og kulturelle formål, og at der ikke er noget som helst i konventionen, der forhindrer, at man bibeholder eller indfører importrestriktioner for alle de bøger og tryksager, der ikke siges at have undervisningsmæssig, videnskabelig eller kulturel betydning. Jeg tror, problemet kan klares, hvis man lader være med at imødekomme den højtærede handelsminister, hvis man sørger for, at bøger og tryksager i almindelighed, bortset fra de bøger og tryksager, der specielt omfattes af denne konvention, kommer på bunden liste. Jeg finder, det er rimeligt at gøre noget sådant, eftersom Danmark ganske vist har en vis papirproduktion, men må indføre råstofferne til papir, eftersom lande, der meget vel er i stand til at lave bøger og tryksager med dansk tekst, har billigere råmaterialer eller halvfabrikata, nemlig papirmasse og papir, og derfor er i stand til at påføre Danmark en aldeles urimelig konkurrence. Jeg henstiller dette til overvejelse.

Den højtærede handelsminister mener, at han for 2 år siden har givet mig svar på mit spørgsmål om, hvilken kontrol der er med, at fremmed valuta hjemtages og afleveres til nationalbanken. Jeg erkender, at den højtærede minister har givet svar på mit spørgsmål for 2 år siden; det er første gang, at en handelsminister overhovedet har besvaret et sådant spørgsmål fra mig, og det skal jeg være villig til at udtale min anerkendelse af. Jeg vil på den anden side gøre opmærksom på, at handelsministeren husker fejl, når han mener, at jeg udtalte min tilfredshed eller i hvert fald nogen tilfredshed med den redogørelse, jeg fik for 2 år siden. Jeg har

gjort, hvad der blev mig anbefalet. Jeg har taget Folketingstidende fra 1957-58. Jeg har læst det svar, jeg fik af den højtærede minister. Det står spalte 1541, og jeg skal til oplysning for den højtærede minister tillade mig at citere, hvad jeg svarede; det står spalte 1547:

„Jeg takker for den oplysning, jeg fik af den højtærede minister. Jeg beklager blot, at den var noget for kortfattet til, at man virkelig kunne danne sig et reelt indtryk af, i hvor høj grad der føres kontrol. Jeg fik dog fat i, at man fører en vis generel kontrol, bl. a. ved hjælp af handelsstatistikken og ved hjælp af erklæringer fra de pågældende, som på en eller anden måde råder over fremmed valuta, og at dette giver mulighed for individuel kontrol, men at man i øvrigt ikke har individuel kontrol, eftersom det er alt for besværligt og bekosteligt. Ja, sådan er det: hvis det drejer sig om arbejdere, der bliver arbejdsløse og skal have en yderst beskednen understøttelse, for hvilken de dårligt kan opretholde livet, er der ikke tale om, at det er besværligt og bekosteligt at føre individuel kontrol; hvis det drejer sig om at føre kontrol med lønmodtageres indtægter, så de kommer til at betale den skat, de efter loven og profeterne skal betale, kan man også godt føre individuel kontrol, men når det drejer sig om dem, der råder over millioner, ja, måske hundreder af millioner kroner i valuta, og som kan drive valutaspækulation, er det for vanskeligt og for bekosteligt at føre individuel kontrol.“

Jeg tror ikke, at nogen, heller ikke den højtærede handelsminister, kan være af den opfattelse, at det var et svar fra min side, der udtrykte tilfredshed med den oplysning om kontrol med hjemtagning af valuta, jeg fik for 2 år siden.

Den højtærede handelsminister nævnte som eksempel på, at liberalisering ikke alene ikke er skadelig, men gavnlig, at der var nogen nervøsitet, da man i sin tid

[Aksel Larsen.]

satte oliefyrr på friliste, men at det viste sig, at så blev også hjemmefabrikerede oliefyrr billigere, endda i en sådan grad, at man var i stand til at oparbejde en ikke ringe eksport af danske oliefyrr. Jeg vil gerne tro, det er rigtigt, men jeg vil i den anledning tillade mig at bemærke, at så må der have været noget i vejen med priskontrollen eller monopoltilsynets virksomhed i spørgsmålet om oliefyrr. Avancen må jo have været for høj herhjemme, når man var i stand til at sætte priserne ned, efter at oliefyrr kom på friliste. Det bekræfter kun den mening, jeg hele tiden har haft, at vi trænger til en ordentlig priskontrol, og at den priskontrol, vi har, f. eks. gennem monopoltilsynet, aldeles ikke er tilfredsstillende.

Jeg har ikke fået et for mig tilfredsstillende svar på mine bemærkninger om ministerens og andre ministres udnyttelse af valutaloovens bemyndigelse til at forhindre dansk eksport, hvorved vort land kunne tjene valuta. Jeg fik at vide, at de eksportrestriktioner, der er, ikke er af synderlig stor betydning. Jeg er aldeles ikke overbevist om, at det er tilfældet, og jeg må stadig væk sige, at hvis ikke vi kan få en anden praksis på dette område, så må jeg fastholde, at jeg ikke vil være i stand til at stemme for forslaget til lov om forlængelse af lov om valutaforhold m. v.

Endelig må jeg anholde en meget kategorisk bemærkning af den højtærede handelsminister. Ministeren udtalte: 1960 vil gå ind i valutalovenes kongerække som det år, hvor vi praktisk taget ophævede importreguleringen! Vi har vel endnu ikke fået handelsministerielt diktatur herhjemme. Det er vel ikke sådan, at ved en første behandling af et kompleks af lovforslag, kan den minister, som er forslagsstiller til et af disse lovforslag, kategorisk erklære, at det vil blive gennemført, sådan som han har fremsat det? Det forekommer mig, det ville være rimeligt at forhandle om disse problemer, og det synes mig, at der er adskillige andre end mig, der har udtrykt meget alvorlige og meget begrundede betænkeligheder ved den pludselige ophævelse af næsten alle importrestriktioner, som den højtærede handelsminister påtænker. Så det

kunne da være, at sagen ikke er afgjort endnu.

Det har været sagt fra den såkaldte oppositions side, at det ærede medlem hr. Hans Rasmussen synes at lide af en vanetænkning, som hans parti ellers er kommet bort fra. Ja, bortset fra, at jeg er enig med det ærede medlem hr. Hans Rasmussen i de betænkeligheder, han fremførte — og han talte fuldstændig i overensstemmelse med det, jeg har fremført — så har jeg unægtelig indtryk af, at socialdemokratiets ordførere i denne sag, de ærede medlemmer hr. Lars P. Jensen og hr. Chr. Christiansen, gav udtryk for tilsvarende betænkeligheder som det ærede medlem hr. Hans Rasmussen og jeg, måske ikke fuldt så stærkt, men de gav udtryk for betænkelighed. Jeg har ikke indtryk af, at socialdemokratiet er alvorlig modstander af de synspunkter, som i dette tilfælde er fremført uden for ordførernes rækker af det ærede medlem hr. Hans Rasmussen, og jeg håber rigtignok, at det største regeringsparti under de forhandlinger, der nu skal foregå i udvalget, vil fremføre disse betænkeligheder med fornøden vægt og sørge for, at der bliver taget hensyn til dem, således at dansk industri og dansk erhvervsliv får den fornødne tilpasningsperiode, hvilket ganske vist vil bevirke, at 1960 ikke bliver det historiske år, som den højtærede handelsminister regner med det skal blive.

Hans Rasmussen: Ved en anden lejlighed vil det vel være temmelig rimeligt, at jeg drøfter disse problemer med det ærede medlem hr. Anker Lau; men jeg skal afstå fra det i dag, idet jeg dog straks vil dementere påstanden om, at jeg er ude på at få så store toldforhøjelser, som det overhovedet er muligt. Det fremgik ikke af de bemærkninger, jeg fremsatte i første omgang. Jeg henviste her til, at vi i arbejderbefolkningen ikke er interesseret i højere toldsatsers end absolut påkrævet, idet vi forstår, at højere toldsatsers kan betyde højere omkostningsniveau og derved kan skade den konkurrencedygtighed, landet fortsat må råde over i handelssamkvemet med andre lande. Når det ærede medlem mener, at det er en røst fra graven, må der være tusindvis, der taler fra gravene i øjeblikket, også inden for in-

[Hans Rasmussen.]

dustrien, hvor måske mange af det ærede medlems partifæller i høj grad ser sådan på det, som jeg har nævnt, i hvert fald med henblik på den virksomhed, de administrerer.

I øvrigt vil jeg gerne ved denne lejlighed sige, at hvis det havde ligget sådan, at vi på tilstrækkelig heldig måde fra politisk side havde forberedt vejen, havde sagen været en anden. Fra politisk side havde vi gjort hele landets erhvervsliv opmærksom på, at nu ville den placering, vi skulle ind i, måske blive en nordisk placering, det havde vi drøftet ved adskillige lejligheder i adskillige timer, men vi måtte til sidst erkende, at den nordiske vej ikke længere var farbar. Vi har så ved anden lejlighed drøftet muligheden af en tilslutning til de seks, og her fik den højtærede udenrigsminister pålæg af det høje ting, navnlig efter tilskyndelse fra oppositionen, om at undersøge, om en mulighed herfor ikke var til stede. Vi har allerede haft en lang principiel debat om tilslutning til de syv, og der er givet regeringen grønt lys for at forhandle videre om, hvorvidt det alligevel ikke er den vej, vi skal gå med hensyn til den placering, Danmark til syvende og sidst skal havne i. Vi er endnu ikke nået helt til vejs ende, men for mig har det stået sådan under adskillige af de drøftelser, jeg har ført på arbejdsmarkedet, ved forhandlinger med vort erhverv, at man ikke har været helt sikker på den markedsplacering, vi ville havne i, og derfor kunne det ofte være meget vanskeligt for dem at foretage dispositioner og at foretage de investeringer, der skulle finde sted.

Derfor vil jeg gerne sige, at jeg for mit vedkommende og mange med mig har været stærkt interesseret i, om lovgivningen ikke snart kunne tage stilling, således at erhvervslivet virkelig kunne finde den placering, det skulle have, og træffe de nødvendige økonomiske dispositioner med hensyn til investeringer og hvad der nu hører til. Det er jo ganske klart, at det er ikke ligegyldigt, hvilken markedsdannelse vi havner i. Varesorter og forskellige hensyn, befolkningsantallet og meget andet, spiller ind i hele den produktion, man nu engang skal tilrettelægge. Vi har i hvert fald ikke inden for jernindustrien være alt for glade ved at

se forskellige store virksomheder placere deres filialer syd for grænsen. Det har givet os lidt at tænke over.

Da jeg i øvrigt lyttede til de højtærede ministre, hørte jeg blot, at den højtærede finansminister havde lagt mærke til, at der i de indlæg, der har været fremført, var varierende toner. Nu synger jo hver med sit næb, nogle synger bas, nogle synger tenor, og så bliver der et udmærket sangkor ud af det alligevel. Det er vel denne samstemmighed, vi efterhånden skal søge at tilvejebringe i det høje ting, og det er det, jeg gerne har villet givet mit bidrag til.

Jeg må sige, at hvis jeg skal vurdere den røde tråd, som går igennem den højtærede ministers svar, har jeg den opfattelse, at man stadig håber, at de relativt gode konjunkturer, som Vesteuropa i øjeblikket befinder sig i, vil blive bevaret fremefter, således at Danmarks chancer fortsat kan øges, og at vi kan afsætte vore varer til de andre lande.

Der er sikkert ingen tvivl om — det var den højtærede udenrigsminister inde på — at den beskyttede hjemmemarkedsindustri i nogen grad vil lide skade, hvis den øjeblikkelig kommer ud for det stormvejr, som vi kan forvente, selv om det er rigtigt, som den højtærede udenrigsminister påpegede, at der er en stor slagkraft inden for den danske jern- og metalindustri. Vi har fra vor side medvirket til produktivitetstilgange og til investeringer, hvor mulighederne har været til stede, fordi vi har skønnet, at det, hvad enten vi kom i det ene eller det andet marked, var nødvendigt at forberede sig, hvis vi ønskede, at jernindustrien fortsat skulle beskæftige, som den gør i øjeblikket, omkring 140 000 arbejdere. Derfor er vi selvfølgelig også interesserede i høj produktion, høj produktivitet og god beskæftigelse.

Jeg takker specielt den højtærede finansminister for den økonomiske belæring. Jeg synes, at den var ganske på sin plads, for det er rigtigt, at vi har en fordel i øjeblikket ved, at vi kan foretage en revision af toldloven, uden at lidenskaberne kommer for meget i kog. Vi ved, det er en opgave, der skal røgtes, den skal klares, vi må igennem det. Jeg ved ikke, om der er så forfærdelig meget, der deler anskuelserne i de bemærkninger, jeg fremsatte, og de bemærkninger,

[Hans Rasmussen.]

som de højtærede ministre har fremsat, ud over, at der måske kunne forekomme et enkelt ord — talen skulle måske have været kigget lidt igennem; men i øvrigt tror jeg i og for sig ikke, der var noget, der skilte i selve princippet. Vi er jo ganske klar over, at i det øjeblik, vi går inden for de syv, skal vi ind i en afviklingsperiode både af toldsatserne og af den restriktionspolitik, som har været ført her i landet.

Det, jeg gerne ville afveje, og det, den højtærede finansminister på en så fortræffelig måde påpegede, var på den ene side hensynet til producenterne og på den anden side hensynet til forbrugerne. Hvilken af de to grupper vejer så mest? Det er vi ganske klar over.

Nu er det jo således, at toldlovsforslagets ordførere mest er kommet fra købmandsstanden, og det præger vel i høj grad hele deres indstilling. Hvis der nu havde været en stor industrimand fra de konservative eller fra venstre, havde talen måske fået en lidt anden lyd. Jeg ser nu engang sådan på det, at hvis vi skal købe, må vi også have noget at købe for, og den ængstelse, jeg har forsøgt at lægge for dagen, gælder det forhold, at vi en skønne dag, måske ret hurtigt, skulle få en nedgang i vor produktion og vor beskæftigelse, således at vi ikke kan holde forbruget oppe i det omfang, som det har været tilfældet indtil nu.

Det er selvfølgelig rigtigt, at vi vil ikke tage nogle enkelte brancher ud, vi skal ikke tage en enkelt del af erhvervslivet ud; vi vil også gerne se det som en helhed, men dér er det spørgsmålet, om den vurdering, som den højtærede finansminister er fremkommet med vedrørende den gode aktivitet inden for de syv, holder eller ikke. Hvorfor, spørger den højtærede finansminister, skal vi have vanskeligheder, når vi dog får den fordel, der nu engang er ved at komme ind i et større marked og afsætte dér? Jeg vil gerne understrege, at her er det vel også nødvendigt, at vi ser på, om vi har en ligelig konkurrencedygtighed; og den ligele konkurrencedygtighed tror jeg ikke helt er til stede i det øjeblik, vi pludselig afvikler den restriktionspolitik, som har virket beskyttende for dette land. Vi har prøvet at tage toldsatserne for store varesorter i jern-

industrien og sammenlignet med, hvad England har stillet op på andre; områder det kan vi tage blad for blad, og måske også for andre lande, som vi kommer ud for konkurrence med. Jeg mener ikke, at ligheden vil være til stede øjeblikkeligt, og det var det, som jeg gerne ville pege på.

Den højtærede handelsminister var inde på de faktorer inden for importreguleringen, som jeg har støttet mig til, og mente, at der ikke skulle være tale om nogen svækkelse af vor handelspolitiske stilling. Det er efter min mening en vurdering, som jeg ikke er i stand til at foretage. Jeg synes blot, at den højtærede handelsminister i øvrigt var vel optimistisk, men det er tænkeligt, at han mener, at det kun er visse landbrugsvarer, som vi inden for området har at handle med, og det står fast; det går jeg også ud fra at vi i udvalget kan komme til at se nærmere på, for det har nogen betydning, hvordan Danmarks handelspolitiske stilling vil være også fremefter.

Med hensyn til investeringerne kommer vi ikke uden om, at der også vil blive et pres på den fremmede valuta. Dog tror jeg, at det er noget, som giver bonus bagefter; vi kan kun være interesseret i en stigende investering i vort erhvervsliv, for så har vi mulighed for, i hvert fald så længe beskæftigelsesgraden er så god ude omkring i verden, at hente ny fremmed valuta hjem.

Det, jeg har været ængstelig for, er den pludselige liberalisering ved, at man indfører varer af alle slags, således at forbruget stiger. Her ved jeg ikke, om den økonomiske betragtning vil slå til, at importen og forbruget kun vil stige til en vis grænse, for jeg har som sagt min tro på, at vi vil komme til at importere i et omfang, der vil give os valutariske vanskeligheder navnlig i begyndelsen. Det gælder jo om ikke lige straks at sætte for meget til af den valutareserve, vi har i øjeblikket. Det er tænkeligt, at den lidt efter lidt skal anvendes, den skal navnlig anvendes på investeringsområder, og kunne vi bremse op for en unødvendig import her til landet af forskellig art, i hvert fald i begyndelsen, indtil vi kommer ind i en mere fast plan, ville det være heldigt for os.

Dernæst pegede den højtærede handelsminister på, at det store spørgsmål for lønarbejderne var beskæftigelsen, også i

[Hans Rasmussen.]

forbindelse med det store marked, og så endte den højtærede handelsminister med at sige, at jeg i første omgang havde nævnt, at den højtærede handelsminister var kommet i en teoretisk placering, og at jeg skulle stå i en mere praktisk stilling. Den højtærede handelsminister gav faktisk et bevis for, at den konklusion, jeg kom til, var den rigtige. Vi har jo siddet i valutaudvalget nu igennem nogle omgange, og det er rigtigt, at den højtærede handelsminister dér har presset på ved forskellige lejligheder for at liberalisere bl. a. oliefyrene og køleskabene; og der er sikkert ingen tvivl om — det må jeg erkende, selv om jeg har lagt en vis modstand for dagen mod, at man liberaliserede for stærkt på de områder, fordi jeg frygtede en beskæftigelsesnedgang — at arbejdskraften er suget op af andre områder. Men det, man navnlig har gjort her, er jo det, som jeg har peget på, at man skulle gøre på det store område, idet man har sagt: nu stiller vi nogle flere millioner kroner til rådighed for indførelse af oliefyre og køleskabe; det har resulteret i, at de pågældende virksomheder indså, at det nu var nødvendigt, at de tog sig sammen med hensyn til rationalisering og mere hensigtsmæssig arbejdsgang i virksomhederne, end der måske tidligere havde været, så at der fandt en vis sammenslutning sted for oliefyriindustriens vedkommende med det resultat, at man blev konkurrencedygtig og kunne sætte sine priser ned. Jeg synes, at det harmonerer da i høj grad med mine almindelige betragtninger, at vi i det øjeblik, vi passerer den 1. juli, ikke skal gå til en øjeblikkelig liberalisering, men at vi skal anvende nogle terminer til en tilpasning af dansk erhvervsliv, idet vi siger: nu er det alvor, og for så vidt I ikke tager det med i betragtning, kan det både for industriens virksomheder og dens arbejdere skabe vanskeligheder. Det er det, jeg har villet pege på.

Dernæst vil jeg fremhæve, at jeg ikke har talt om liberalisering som et generelt problem. Jeg har talt om, at vi skulle sortere de enkelte erhvervsgrupper, således at vi i folketingsudvalget efter en saglig bedømmelse kunne placere dem, hvor de skulle høre hjemme. For det er dog ganske tænkeligt, at der er store dele af

erhvervslivet, der kan gå ud i en liberalisering, men at der også er en del af erhvervslivet, der ikke er i stand til det, bl. a. på grund af manglende konkurrenceevne. Det er det, jeg med mine bemærkninger har villet pege på, især da vi kommer i konkurrence med store lande som England, Sverige og Schweiz. Navnlig den elektriske industri i Schweiz trykker os ganske hårdt, og Tyskland vil jo også trykke os, selv om det ikke befinder sig inden for de syv.

Det er denne mere gradvise aftrapping af liberaliseringen, hvor mange terminer den skal løbe over, vi må forhandle om, for til syvende og sidst er jo facit givet. Vi ved, at når vi er nået gennem de 10 år, så skal toldsatserne inden for de syv være borte, ligegyldigt hvor vi starter, og så skal restriktionerne inden for de syv også være borte, og til den tid har vort erhvervsliv fået mulighed for at tilpasse sig sammen med dets arbejdere. Det er det, jeg har ønsket at gøre opmærksom på med de bemærkninger, jeg har fremsat her. Jeg tror, jeg er enig med både industrien og i tusindvis af arbejdere heri.

Udenrigsministeren (Krag): Det ærede medlem hr. Poul Møller ønsker ikke at drøfte markedsproblemer nu, men vil vente, til konventionen kommer til ratificering her i tinget, og det er naturligvis det ærede medlems eget valg. Dog kom det ærede medlem med nogle vurderinger, nogle helhedsvurderinger, vedrørende Danmarks placeringer på de syvs marked, som jeg ikke synes jeg kan lade stå uimodsagt.

Det ærede medlem hr. Poul Møller fandt, at resultatet af vurderingen måtte blive, at Danmark er det land af de syv, der måske er dårligst stillet, eller i hvert fald er særlig dårligt stillet, med hensyn til mulighederne for at udvide sin eksport inden for de syvs marked. Jeg tror, det er en gal vurdering, og de argumenter, det ærede medlem hr. Poul Møller fremførte for at underbygge sin vurdering, forekom mig heller ikke overbevisende.

For det første gik det ærede medlem hr. Poul Møller uden videre ud fra, at de, som han sagde, 60 pct. af Danmarks eksport, der vedvarende er landbrugsvarer, er udelukket fra fremskridt. Det kan jo ikke være en helt nøgtern eller helt saglig vurdering,

[Udenrigsministeren.]

al den stund vi ved, at vi f. eks. på det britiske marked har opnået toldfrihed for $\frac{2}{3}$ af vor landbrugs eksport. Er dette da virkelig en fordel, som man uden videre kan skubbe til side som ikke eksisterende? Og ikke alene har vi opnået denne toldfrihed, men, som jeg sagde i mit første indlæg tidligere på eftermiddagen, mens man i almindelighed inden for de syv afvikler toldsatserne over en periode på 10 år, har vi for de landbrugsvarer, der her er tale om, på det britiske marked opnået toldophævelse enten straks ved traktatens ikrafttræden eller over en periode på 12 måneder.

Dernæst har vi opnået, at vi i den bilaterale aftale med England, der, som jeg gjorde opmærksom på, har samme varighed som selve traktaten, får udtrykkelig fastslået, at vi får adgang til del i det voksende forbrug af levnedsmidler, der måske vil komme.

Endelig er der for det tredje i selve traktaten mellem de syv lande fastsat visse begrænsninger med hensyn til handelen med dumpingvarer og subsidierede landbrugsvarer, noget, jeg har indtryk af at det danske landbrug i hvert fald var overordentlig interesseret i.

Så vidt med hensyn til det første grundlag for det ærede medlem hr. Poul Møllers vurdering, nemlig at der på landbrugsområdet skulle være en fuldstændig udelukkelse fra fremskridt. Jeg mener at have tilstrækkeligt godt gjort, at det ikke kan være et rigtigt eller rimeligt argument.

Dernæst, med hensyn til industrivarerne, så er det, man skal sammenligne, hvis vi skal se, hvilken adgang vi får til at udvide vort salg på et marked inden for de syv, vel ikke Danmarks import af industrivarer og Danmarks eksport af industrivarer. Det må vel være Danmarks import af toldpligtige varer og Danmarks eksport af toldpligtige varer. Nu skal jeg ikke trætte det høje ting med tal, men jeg kan anbefale det ærede medlem hr. Poul Møller og andre interesserede at studere forholdene nærmere, og jeg føler mig relativt overbevist om, at et sådant studium vil føre til, at også på det punkt er det billede, det ærede medlem hr. Poul Møller måske lidt flot tegnede på talerstolen før, fortegnet, og virkeligheden

ser lidt anderledes ud. Danmark er ikke kommet i en situation, hvor jeg tror det vil være rimeligt at betegne Danmark som sorteper, som jeg ved at det ærede medlem har gjort det, ganske vist ikke her i salen, men et andet sted.

Det ærede medlem hr. Poul Møller så også helst, at man i forbindelse med gennemførelsen af syv-lande-aftalen foretog et fremstød for samarbejdet mellem de syv og de seks, og helst i det, det ærede medlem kaldte et direkte aktuelt program.

Jeg kan fuldstændig dele dette ønske. Jeg tror, det ærede medlem vil erindre, at før principbeslutningen i Saltsjöbaden i sommer fremførte vi dette ønske meget kraftigt fra dansk side, men kunne ikke få det honoreret. Vi opnåede, at det står anført i traktaten, at en af de første opgaver, de syv landes ministerråd vil få, bliver at overveje og udarbejde handlingsprogrammer til forhandling mellem de syv og de seks om en nærmere associering mellem de syv og de seks og helst mellem alle vesteuropæiske lande.

Det ærede medlem hr. Chr. Christiansen pegede på fiskeområdet. Jeg synes, det ærede medlem har ret i, at det er et overordentlig vigtigt område og desværre et område, hvor problemerne endnu ikke er løst. Vi har de syv lande imellem og naturligvis også i den danske regering meget omhyggeligt overvejet disse problemer. Vi håber at kunne finde en løsning for eksporten af frosne fiskefileter, som Danmark har en stærk interesse i. Det ser ud til, at visse andre kategorier af fisk, bl. a. fersk fisk, må have deres løsning udsat til senere, men jeg vil dog tilføje, at hele problemet fisk vil blive forhandlet i Stockholm i morgen og i overmorgen.

Det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen vendte endnu en gang tilbage til sit ønske om, at diskriminationen bliver så lille som muligt. Det er jo et ønske, som jeg tror at alle i denne sal fuldt ud deler. Det ærede medlem vendte stadig tilbage til den tanke, han fremsatte i sit første indlæg, at en måde at formindske diskrimineringen på ville være at finde en udvej for, at den toldnedsættelse, de syv foretager indbyrdes til 1. juli, også kunne udstrækkes til de seks. Jeg tror, jeg må gentage, hvad jeg sagde allerede i mit første indlæg. Dette er kun muligt

[Udenrigsministeren.]

enten ved, at de syv og de seks danner en toldunion — det tror jeg ikke er realistisk — eller ved, at de syv og de seks danner et frihandelsområde. Det er vel næppe umiddelbart gennemførligt, men er netop det, vi tilsigter, når vi taler om den brede europæiske løsning. En tredje måde at gøre det på vil være, at man nedsætter toldsatserne for de syvs vedkommende, ikke direkte i forhold til de seks, men i forhold til samtlige medlemmer af GATT. Konsekvensen af det vil være, at man, når overgangsperioden er forbi, ikke blot vil have afviklet sine toldsats i forhold til de andre medlemslande af de syv, men i forhold til alle GATT-lande. Det vil sige, at man i realiteten har opgivet at have told og føre en toldpolitik.

Jeg tror, at den mulighed for at opnå toldnedsættelser mellem de syv og de seks, der står tilbage, er at arbejde hen imod den brede europæiske løsning. Det er de syv lande for deres vedkommende villige til. Jeg håber, at de seks vil frembyde en lignende villighed. Når forhandlingssituationen er inde, kan denne ordning mellem de syv og de seks naturligvis kun virkeliggøres, hvis begge parter er villige til at gøre indrømmelser, til at indgå kompromiser, og her vil man formentlig se de gamle stridspunkter fra frihandelsforhandlingerne i Paris blive ført frem på ny. Vil man være villig til en ydre toldharmonisering, vil man være villig til en samordning af den økonomiske politik mellem alle disse europæiske lande? Det er ved en forhandling om alle disse problemer, at den endelige europæiske løsning skal komme.

Handelsministeren (Philip): Det ærede medlem hr. Weikop var på ny inde på spørgsmålet om valutalovens §§ 6 og 7 og fandt, at de bemyndigelser, der var dér, var noget overflødige, og at man, dersom der skulle blive brug for dem, kunne kalde dette høje ting ind. Det er selvfølgelig rigtigt, men det må dog også tilføjes, at der kan være situationer, hvor der kan blive brug for disse bestemmelser med meget kort varsel. Det kan heller ikke nægtes, at noget så ekstraordinært som f. eks. midt i en sommer at indkalde det høje ting kan være et varsko for dem, der er ved f. eks. at omdirigere en

ladning olie, der ex på vej til Danmark, så den i stedet for går til anden havn; der kan spildes meget dér. Derfor tror jeg nok, at så længe vi ikke har en bemyndigelseslov for det tilfælde, at der opstår en krigs-lignende situation, bør man nok have en sådan bestemmelse. Noget helt andet er, at vi formodentlig nok burde have en sådan lov.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen sagde, jeg havde uret, når jeg havde påstået, at han for 2 år siden havde været jævnt tilfreds, og det må jeg jo tage til efterretning. Der må dengang have været en varme i tonefaldet, som har fået mig til at tro, at han var jævnt tilfreds. Den var der ikke i dag, og jeg må altså nu konstatere, at det ærede medlem stadig er utilfreds.

Det ærede medlem udtrykte endvidere tvivl om, hvorvidt 1960 vil blive et historisk år. Vi får vente og se. Jeg kan dog ikke sige andet, end at den sikreste vej til at gøre 1960 til et historisk år, så vidt jeg kan skønne, ville være, at det høje ting fulgte det ærede medlems forslag om at lade være med at stemme for valutaloven. Hvis vi ikke stemmer for valutaloven, skal al importregulering ophøre den 1. januar 1960, og så ville det virkelig blive et historisk år. Jeg vil nu ikke på nogen måde opfordre det høje ting til at gøre noget sådant, idet jeg virkelig mener, at der er grund til at bevare noget af importreguleringen fremover.

Jeg skal i øvrigt ikke komme ind på mange af de spørgsmål, der har været nævnt her i dag. Jeg deler ganske det ærede medlem hr. Hans Rasmussens betænkeligheder ved, at der placeres filialer syd for grænsen. Jeg tror bare ikke, det har meget at gøre med de forhold, vi her drøfter, for det hænger jo sammen med, at de seks har skabt deres fællesmarked, og derved kan vi intet ændre. Men jeg har dog en slags trøstbemærkning, og det er, at der jo også lægges filialer her. Det er mit indtryk, og det bekræftes af de tal, der står til vor rådighed, at de fremmede investeringer her i landet i øjeblikket er i vækst, og jeg er ikke sikker på, at det ikke, dersom vi gjorde det hele op, ville vise sig, at udlændinge i øjeblikket bygger mere i Danmark, end vi bygger i de andre lande.

Det ærede medlem hr. Chr. Christiansen

[Handelsministeren.]

nævnte, at der, førend man frigør, bør finde en rationalisering sted, og det er jeg for så vidt ikke uenig i, men det vanskelige er jo, at tingene ofte hænger sammen på den måde, at rationaliseringerne først rigtig finder sted, når man er ved at frigøre; de to ting hænger jo sammen. Jeg skal ikke nævne brancher, men der er en branche, hvor vi har drøftet liberalisering i den tid, jeg har været minister. Vi har ikke liberaliseret. Men hver gang vi har drøftet det, har det lydt: giv os et år endnu, så vi kan rationalisere. Vi har givet et år endnu, og når det er gået, lyder det: giv os et år endnu, så vi kan rationalisere. Jeg talte med en fremtrædende mand inden for den branche for nylig; da lød det på ny: giv os et år! Det er det fortvivlende ved det, at den slags kommer først rigtig i gang, når planerne virkelig foreligger.

Til sidst vil jeg blot bemærke, at også for mig står beskæftigelsesproblemet som noget meget centralt i hele denne historie. Jeg tror at kunne sige, at lige så vel som det for det ærede medlem hr. Hans Rasmussen har været noget afgørende, er det det også for mit vedkommende. Beskæftigelsesproblemerne har altid været noget af det, der interesserer mig allermost — jeg tror, at det ærede medlem hr. Hans Rasmussen, med hvem jeg allerede drøftede disse ting for 20 år siden, vil indrømme mig, at det er rigtigt — og efter min allerbedste overbevisning er det forslag, der her foreligger, et forslag, der må trække i retning af en større beskæftigelse. Dermed være ikke sagt, at der ikke er områder, hvor der kommer vanskeligheder; men når vi tager summen af det hele, er det noget, der trækker imod en større beskæftigelse her i landet, det er noget, der trækker i retning af en udbygning af vor eksportindustri, og det er noget, der trækker i retning af at udbygge det, som skal være fremtidens, nemlig en større eksportindustri og samtidig en mindre hjemmemarkedsindustri, for det er jo den nødvendige følge af, at vi går ind i et større samarbejde med de andre lande. Men det er klart, at intet er fuldkomment, og der kan jo være et og andet at rette i dette forslag; der er måske meget at rette. Dersom der under udvalgsarbejdet kommer tanker eller planer frem om at ændre noget det ene og andet sted, er det

klart, at hvis det kan ske, uden at hovedlinjen i det hele ændres, ja, så skal det ske.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Jeg vil gerne udtrykke håbet om, at den højtærede udenrigsminister har endeligt afsluttet forhandlingerne med andre lande om Danmarks stilling inden for de syv landes frihandelsområde, for efter den anbefaling, han her fra det høje tings talerstol gav af vor stilling inden for de syv landes frihandelsområde, tror jeg, det vil blive vanskeligt at opnå yderligere indrømmelser hos andre lande.

Jeg har hidtil haft den opfattelse, som jeg også har givet udtryk for, at Danmark virkelig var særlig vanskeligt og farligt stillet, og jeg var ikke klogere, end at de ord, der lød til os fra den højtærede udenrigsminister om Danmarks vanskeligheder på dette område, stadig gjaldt, først og fremmest den afgørende vanskelighed, som jeg har forudsat bekendt for hele tinget, at en del af vor landbrugseksport og vor øvrige eksport jo bringes i fare ved, at vore to hovedmarkeder bliver delt. Nu vil man sige, at vi kan ekspandere, vi kan få højere beskæftigelse, vi kan liberalisere, og vi kan gøre det hele samtidig, fordi vi går ind i et større marked. Men vi løber da i første omgang en risiko for at miste noget af det, vi har.

Vi har dernæst den svaghed, at inden for det større marked, vi kommer ind i — vi kan vurdere det forskelligt, udenrigsministeren og jeg — har vi ikke ligestilling mellem vore vigtigste eksportvarer og de andres vigtigste eksportvarer. Vi kan håbe, at den aftale, som udenrigsministeren har afsluttet med Storbritannien, vil give os en større afsætning hos Storbritannien, men vi har ikke, som vi har for industrivarerne, en aftale om, at der skal være fuldstændig liberalisering, fuldstændig nedbrydning af toldsatser og handelsindskrænkninger. Subsidiene beholdes på det britiske marked på landbrugsvarernes område. Vi ved dog, at den afgørende hindring for den danske erobring af det britiske marked er subsidiepolitikken; så længe den fastholdes i Storbritannien, kan man ikke — og det ønsker man heller ikke

[Poul Møller.]

fra britisk side — overlade det britiske marked til Danmark, så kan vi ikke få de fordele, som måske den britiske færdigvareindustri kan få på det danske marked.

Den højtærede udenrigsminister var inde på spørgsmålet og sagde, at vi måtte sammenligne de toldpligtige industrivarer. Vi ved her, og det bør indgå i overvejelserne, at England har en råvareeksport af stål, kul og andre ting, som vi skal købe og har købt hele tiden, og som selvfølgelig hverken bliver stillet bedre eller ringere, men som i forvejen havde den frie stilling. Så kan man ikke sige: ja men England opnår ikke så meget, for det er kun de toldpligtige industrivarer, vi skal se på. Der er ingen britiske eksportvarer til Danmark, som ikke, når vi er gået ind i de syv landes frihandelsområde, efterhånden som tiden går, vil få fri adgang til det danske marked; men der er masser af danske eksportvarer til Storbritannien, som ikke kan komme ind i Storbritannien på lige vilkår med varerne fra den britiske producent, hvad enten det er en farmer eller en råvareproducent.

Jeg synes derfor, jeg må slå fast, at vi er i en særlig vanskelig stilling. Det, jeg gerne vil have, er, at vi er klar over denne vanskelighed og ikke tror, at vi går ind på rosenstrøede veje, at vi er klar over denne vanskelighed, når vi skal behandle disse vigtige ting, der her er til forhandling.

(Kort bemærkning).

Weikop: Det forekommer mig, at den højtærede handelsminister er ved at skifte sind med hensyn til bemyndigelser. I sit første indlæg var den højtærede minister ikke meget interesseret; i sit andet indlæg ville den højtærede minister benytte de meget, meget vidtgående bemyndigelser, for hvis han skulle komme ud i den situation til sommer f. eks. at skulle dirigere et skib med olie et eller andet sted hen. Jeg må have lov til at sige, at det er den

mest vage begrundelse for at bevare så vidtgående bemyndigelser, og jeg vil da tro, at hvis man virkelig skulle komme i en situation, hvor en bemyndigelse af den art skulle være nødvendig, ville situationen være så alvorlig, at den højtærede minister ville have meget, meget let adgang til at forelægge sagen her i det høje ting.

Jeg må altså stadig væk hævde, at de bemyndigelser, ministeren har i denne lov, er for vidtgående og ikke er nødvendige længere.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Det er trist med disse fortsatte misforståelser mellem den højtærede handelsminister og mig. Jeg har om valutaloven sagt, at jeg kan ikke stemme for den, hvis den fortsat skal administreres, som den hidtil er blevet administreret, nemlig sådan, at der ikke er nogen reel kontrol med hjemtagning og aflevering af udenlandsk valuta, og sådan, at ministeren eller de dertil egnede myndigheder bruger bemyndigelsen i valutaloven til at lægge hindringer i vejen for eksport, hvorved Danmark kunne tjene valuta. Det har jeg sagt, og hvis der deri ligger nogen opfordring, så er det en opfordring til tinget om at tilslutte sig de betingelser for valutaloven, jeg er talsmand for. Hvis tinget skulle følge denne min opfordring — og det synes den højtærede minister at være bange for — så vil det bevirke, at tinget siger: sådan og sådan skal valutaloven administreres. Og jeg kan ikke tænke mig, at den højtærede minister så vil erklære: nej, jeg nægter at rette mig efter tingets beslutning. Altså vil der i så fald, hvis min opfordring bærer frugt, ikke være nogen fare for, at 1960 bliver et historisk år i den forstand, at vi ikke har nogen valutalov. Nej, vi vil have en valutalov, men så vil den blive administreret korrekt og godt.

I øvrigt takker jeg den højtærede minister — for man skal jo altid takke den, der overvinder sig selv eller erkender en fejl —

[Aksel Larsen.]

der i sin tale tidligere på dagen erklærede, at 1960 ville blive et historisk år derved, at vi praktisk talt ophævede importreguleringen. Nu er den højtærede minister kommet så langt, at han siger: vi får se, om det sker.

Udenrigsministeren (Krag): Det ærede medlem hr. Poul Møller udtrykte håbet om, at jeg havde afsluttet forhandlingerne vedrørende Danmarks indtræden i frihandelsområdet på de områder, jeg nævnte før, hvor jeg understregede den positive interesse, disse resultater har for vort land. Ja, disse forhandlinger har jeg afsluttet. Det, jeg omtalte før, var den danske landbrugsaftale med England, som blev afsluttet i sommer, og som allerede var afsluttet, før det høje ting traf principbeslutning i juli måned. Det ligger altså et stykke tid tilbage, og der har været rigtig god tid til at sætte sig ind i, hvad resultaterne gik ud på.

Jeg skal være den første til at erkende, at Danmark på grund af sin erhvervsstruktur har en særlig vanskelig stilling og i de markedsforhandlinger, vi er inde i, har haft særlig vanskelige opgaver. Men jeg vil bare gøre opmærksom på, at det er jo ikke en særlig vanskelig stilling i relation til den opgave at forhandle om Danmarks indmeldelse i de syv. Det ville have været nøjagtig den samme vanskelige stilling under forhandlinger om et hvilket som helst markedsalternativ.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Nu siger den højtærede udenrigsminister, at det kun er landbrugsaftalen med Storbritannien, han stillede i et gunstigt lys her i det høje ting. Jeg havde nu indtryk af, at det var hele aftalen, og derfor vil jeg gerne spørge ministeren, om han har afsluttet forhandlingerne f. eks. om varefortegnelsen, varelisten, om, hvad der skal betragtes som landbrugsvarer og hvad som fiskeindustrivarer, hvad der går ind under landbrugssektoren og hvad under industri-sektoren. Des lysere man tegner Danmarks forhold til de syv, des vanskeligere kan det vel være at få disse varefortegnelser ændret, således at danske eksportinteresser bliver tilgodeset.

Udenrigsministeren siger dernæst, at den samme vanskelighed som her ville melde sig ved en hvilken som helst anden markedsdannelse. Vel, jeg har hele tiden understreget, at dette ikke for mig er en diskussion om den ene eller den anden markedsdannelse, men en diskussion om vor toldlov og om valutaloven i det år, hvor vi går ind i en markedsplan. Og det kan da ikke være andet, når den højtærede udenrigsminister selv siger, at det er en vanskelig situation for Danmark, og at vi har vore vanskeligheder, end at dette så bør afspejle sig i og bør danne baggrund for de forhandlinger, vi skal føre om toldloven og valutaloven i de kommende måneder.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Lars P. Jensen: Jeg foreslår, at de tre lovforslag og forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 21 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Aksel Larsen* til handelsministeren:

„Er der fornøden kontrol med, at de store olieselskabers salgspriser for olie og benzin ikke er urimeligt høje?“

Aksel Larsen: Jeg har jo nogle gange haft anledning til her i tinget at rejse spørgsmålet om kontrollen med priser og avancer og også spørgsmålet om monopoltilsynets virksomhed. Jeg har kigget på monopoltilsynets beretning og af den fået det indtryk, at monopoltilsynet i alt væsentligt beskæftiger sig med at registrere prisaftaler o. lign. og sørge for, at de bliver anmeldt, men i alt for ringe grad interesserer sig for at konstatere, om de priser, monopolselskaberne tager, også er berettigede.

Der kan anføres mange eksempler på, at monopoltilsynet i den henseende ikke virker tilfredsstillende, og jeg ser nu i den jyske

[Aksel Larsen.]

presse et sådant eksempel omtalt. Jeg tænker på benzinen. Medens de store olieselskaber tager 92 øre for 1 liter almindelig benzin og 97 øre for 1 liter benzin med højt oktantal, viser det sig, at der et sted i Jylland er et mindre firma, som importerer olie og benzin, vistnok fra Hamborg, og er i stand til at sælge den for 87 øre, og det hævdes at være benzin med et oktantal, der ligger mellem almindelig benzin og såkaldt superbensin. Det vil i virkeligheden sige, at denne benzin reelt er 7-8 øre billigere pr. liter end den, de store selskaber sælger. Hvis det virkelig er muligt — jeg henholder mig her kun til det, jyske aviser skriver — at et mindre selskab ved direkte import, formentlig fra Hamborg, kan sælge benzin så meget billigere end de store selskaber, synes jeg, det indicerer, at de store selskaber tager for høj en pris, og når de gør det for denne benzin, gør de det formentlig også for deres øvrige olieprodukter.

Jeg tillader mig derfor at spørge den højtæredede handelsminister, om der er fornøden kontrol med, at de store olieselskabers salgspriser for olie og benzin ikke er urimeligt høje.

Handelsministeren (Philip): Også jeg har hørt, at der skal blive solgt noget benzin til lidt lavere priser, selv om de oplysninger, jeg har fået, tyder på, at forskellen ikke er helt så stor, som det ærede medlem hr. Aksel Larsen nævned; men jeg har måske uret, jeg har det kun fra en lidt fjernere kilde.

Hvad angår selve spørgsmålet om, hvorvidt der er den fornødne kontrol, må man stille sig det spørgsmål, hvad „fornøden“ vil sige. Men det er givet, at de fire herværende store olieselskaber, Esso, Shell, BP og Gulf, er underkastet monopoltilsyn i overensstemmelse med reglerne i monopolløven, og disse fire store selskaber repræsenterer omkring 80 pct. af den samlede omsætning her i landet af benzin, petroleum og brændselsolie. Denne registrering medfører, at de fire olieselskabers prisberegning for benzin, petroleum og brændselsolie er underkastet monopoltilsynets kontrol. Olieselskaberne skal bl. a. have tilsynets forudgående godkendelse for at kunne forhøje deres priser

for de nævnte olieprodukter. Godkendelsen af olieselskabernes priser sker på grundlag af verdensmarkedets noteringer for olieprodukter og på grundlag af oplysninger om fragt. Herudover indregnes i salgspriserne nogle særlige for de forskellige olieprodukter gældende tillæg, som indeholder dækning for olieselskabernes omkostninger til oplagring og fordeling af olieprodukterne samt en vis nettfortjeneste. Ved siden af den løbende kontrol med olieselskabernes prisberegning fører monopoltilsynet en efterfølgende kontrol med selskabernes indtjeningsforhold, idet tilsynet hvert år foretager en gennemgang af de fire registrerede olieselskabers regnskaber.

Aksel Larsen: Selvfølgelig tvivler jeg ikke på, at de store olieselskaber har deres papirer og regnskaber i orden, men der er blot det ved det, at de fire store olieselskaber herhjemme jo er datterselskaber af store internationale olietruster. De sælger til sig selv, de køber fra sig selv, de bestemmer altså selv den pris, hvortil de fra Amerika eller England, hvor det kommer fra, skal sælge olie og olieprodukter til selskaberne her i Danmark, og derfor kan det godt være, at det ser ud, som om deres avance ikke er for høj. Men når et lille selskab herhjemme er i stand til på grundlag af de olie- og benzinprodukter, de importerer, at sælge benzin så meget billigere end de store selskaber, forekommer det mig, at der var grund til at gribe ind, og jeg tillader mig derfor at spørge, om man ikke også burde interessere sig for, om den pris, de store selskaber herhjemme angiveligt køber til fra udlandet, ikke er for høj.

Handelsministeren (Philip): Som jeg nævned før, føres der kontrol, og endda en ret indgående kontrol, med priserne for de store olieselskabers vedkommende. At der kommer konkurrence, synes jeg er glædeligt, og jeg håber, at denne konkurrence vil bevirke, at priserne kommer ned, for så vidt det skulle vise sig, at kontrollen ikke er tilstrækkelig. Men det er mit indtryk, at den kontrol, der føres gennem monopoltilsynet, virkelig er en effektiv kontrol.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Poul Claussen* til landbrugsministeren:

„Vil landbrugsministeren foranledige den foreskrevne fedtprocent i konsummælk nedsat, således at forbrugerprisen på mælk og mælkeprodukter kan nedsættes?“

Poul Claussen: Som medlem af det storkøbenhavnske mælkeudvalg har jeg haft lejlighed til at følge prisudviklingen for mælk i den senere tid, og vi er nu kommet dertil, at den københavnske mælkenotering er nået til en højde som aldrig før. Noteringen er siden forhøjelsen af fedtindholdet i konsummælk fra 3,8 til 4 pct. steget fra 31 øre til 63 øre pr. kg. Detailpriserne følger på grund af en indviklet beregningsmåde ikke just den samme progression og har ikke haft tilsvarende stigning, men er dog i samme tidsrum steget fra 59 øre som udsalgspris for en liter sødmælk i april 1958 til 85 øre nu pr. 13. november, en stigning, der er meget nær 50 pct., og en yderligere stigning er sandsynlig i indeværende år, såfremt der ikke foretages et eller andet til afbødning af denne meget betydelige stigning og den virkning, den har for mælkeforbrugerne i Storkøbenhavn og specielt familierne med de mange børn. Jeg har derfor ment, det ville være rimeligt at prøve at afbøde denne forhøjelse ved nedsættelse af fedtprocenten i mælk, og jeg vil gerne tilføje: virkningen af en nedsættelse vil ikke være ubetydelig, idet en nedsættelse fra 4 pct. til 3½ pct. vil betyde omtrent 5 øre pr. liter mælk, og sætter man procenten ned til 3, betyder det et beløb på mellem 9 og 10 øre pr. liter mælk.

Den diskussion, der har været herom, efter at jeg har anmeldt dette spørgsmål, har vist, at synet på en sådan nedsættelse af fedtprocenten måske er lidt forskelligt, men at der fra forskellige sider har været meget stor tilslutning dertil, både fra producenter og fra forhandlere, og jeg kan tilføje, at jeg i dag står med fuld tilslutning fra det storkøbenhavnske mælkeudvalg til tanken om en mærkbær nedsættelse.

Landbrugsministeren (Skytte): I besvarelse af det stillede spørgsmål om nedsættelse af fedtprocenten i konsummælk kan jeg oplyse, at jeg har ført forhandlinger om dette spørgsmål med repræsentanter for

De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation og Danske Konsummælkmejeriers Fællesrepræsentation.

Jeg kan herefter sige, at det er min hensigt at foreslå fedtprocenten i konsummælk nedsat fra 4,0 til 3,8, og det kan tilføjes, at der er enighed mellem de nævnte organisationer om en sådan ændring.

Ved en nedsættelse af fedtprocenten med 0,2 skulle der med den nugældende smørpris på 8 kr. pr. kg blive tale om en nedsættelse af mælkeprisen med 2 øre pr. liter, og samtidig vil der blive frigivet et kvantum smørfedt til forøgelse af smør- og osteproduktionen. Hvis hele det sparede kvantum fedt anvendtes alene til smør, kunne det bevirke en øget smørproduktion på ca. 1 000 tons på et år, og det vil med de nugældende priser betyde mulighed for en mereksport til værdi af omkring 9 mill. kr.

Poul Claussen: Jeg må naturligvis takke den højtærede minister for det imødekomme svar. Jeg havde dog håbet på, at ministeren ville have været noget mere forstående med hensyn til det problem, som de storkøbenhavnske husmødre og familierne med de mange børn står over for som følge af den betydelige forhøjelse af prisen.

Jeg vil gerne stille det spørgsmål til den højtærede minister, om han tænker sig, at den herefter foreslåede fedtprocent på 3,8 bør fastlægges uden hensyn til yderligere stigning i smørprisen.

Landbrugsministeren (Skytte): En regulering af mælkeprisen alene ved en regulering af fedtindholdet tror jeg ikke kan lade sig gøre. Den meget store stigning, som er sket i løbet af godt det sidste år, må ses på baggrund af, at vi for et år siden havde en smørpris på 3 kr. 50 øre pr. kg, medens kiloprisen i dag er 8 kr.

Jeg kan besvare det ærede medlems spørgsmål derhen, at det i hvert fald er både konsummejeriernes og landmejeriernes mening, at det er meget uheldigt med en svingende fedtprocent, og derfor er det også min agt at sørge for, at fedtprocenten kommer til at ligge fast, dog uden derved at ville binde mig stærkere, for selvfølgelig kan der komme en udvikling, der kan ændre dette standpunkt og bevirke, at jeg vil fore-

[Landbrugsministeren.]

slå fedtprocenten ændret — jeg tør ikke sige, om det bliver i opadgående eller nedadgående retning, det må afhænge af udviklingen.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hjortnæs* til landbrugsministeren:

„Kan den højtærede landbrugsminister give oplysninger om, hvorfor der ikke er påbegyndt en kultivering af de såkaldte Rebsenge ved Brønderslev, som staten overtog for 3 år siden, og kan landbrugsministeren give oplysning om, hvornår en kultivering kan forventes påbegyndt?“

Hjortnæs: Det bør ikke være nogen hemmelighed for den højtærede landbrugsminister, at vi i landet, jeg siger med vilje i landet nord for lov og ret, har været meget glade for kultiveringen af Store Vildmose. Der er skabt et helt nyt Vendsyssel med frodige græsgange, landbrugsproduktion, mejeri, købmand og smedje på et sted, hvor der før næsten var bundløst. Der er sket en sådan udvikling på det område, at det er blevet en hel turistattraktion med en ny, moderne kro.

Vi var derfor også meget glade for, at staten købte og overtog Rebsengene, som er en udløber af Store Vildmose. Vi mente derefter at kunne forvente, at der ville ske noget, men nu er der gået 3 år, og intet er tilsyneladende sket. Det beklager vi, for vi har jo desværre mange ufaglærte arbejdsløse. Der er af amtsarbejdsløshedsudvalgene gjort et stort arbejde navnlig for at skabe den landvinding, der ligger i kultiveringen af alle de tørvemoser, som var opstået efter krigstiden. Man har fået en meget stor kreds interesseret heri, derunder husmandsforeninger, landboforeninger og sognerådsforeninger, og man er egentlig kommet så vidt, at enkelte sogneråd overvejer køb af sådanne mosestrækninger for derigennem at skabe beskæftigelse og landvinding. I Rebsengene kan der skabes en meget stor landvinding og derved en meget stor beskæftigelse for vore ufaglærte arbejdere. Landvinding må være en af vore fornemste opgaver, og derfor er det, jeg har tilladt mig at stille følgende spørgsmål til den højtærede landbrugsmini-

nister: kan den højtærede landbrugsminister give oplysninger om, hvorfor der ikke er påbegyndt en kultivering af de såkaldte Rebsenge ved Brønderslev, som staten overtog for 3 år siden, og kan landbrugsministeren give oplysning om, hvornår en kultivering kan forventes påbegyndt?

Landbrugsministeren (Skytte): Jeg kan oplyse, at Rebsengene, Hjermitsevlgårds Rebsenge hedder de vistnok officielt, blev købt af statens jordlovsudvalg den 1. april 1957. Det er altså endnu ikke 3 år siden, og det er muligt, der kommer gang i landvindingen og grundforbedringen, inden de 3 år er gået. Arealet er et lavt, uafvandet græsareal på 265 ha, som påtænkes anvendt til udstykning i selvstændige husmandsbrug. I forbindelse med Rebsengene har det været nødvendigt at erhverve 16 smålodder, de såkaldte Åkroge, fra forskellige private lodsejere ved Rye Å, og jordlovsudvalget har så sent som den 1. november i år erhvervet et areal øst for Rebsengene.

Forinden der kan blive tale om kultivering af arealerne, må disse afvandes, og en sådan afvanding foretages mest økonomisk og hensigtsmæssigt først, når man har fastlagt de kommende lodders grænser. Og forinden udstykningsplanen endeligt fastlægges, må man være klar over, hvorledes vejforholdene til og på arealerne skal være.

Ganske vist grænser den ringeste del af arealet og den del, der bliver vanskeligst at udnytte, op til en offentlig bivej, men bortset derfra er adgangsvejen til Rebsengene ikke særlig god, det er nærmest en hullet og ubrugelig jordvej. Statens jordlovsudvalg har erfaring for, at man opnår den bedste løsning af vejdækningen til en række nye statshusmandsbrug ved at projektere en vej således, at den uden yderligere udbygning kan overtages af den pågældende kommune som offentlig bivej, men dette forudsætter ofte langvarige forhandlinger med kommune, amtsvejinspektat og vejdirektorat. For Rebsengenes vedkommende har spørgsmålet yderligere været kompliceret, fordi man — ganske vist forgæves — har forsøgt at etablere en gennemgående vejforbindelse over en nedlagt overkørsel over statsbanen Nørresundby-Brønderslev til hovedvej 14, fordi der

[Landbrugsministeren.]

på egnen er et stort behov for en sådan vejlinje.

Når jeg kan oplyse, at de krav, der stilles til en offentlig bivej, i dag nemt medfører udgifter svarende til 200 000 kr. eller mere pr. km, tror jeg, man vil forstå nødvendigheden af, at jordlovsudvalget og de implicerede myndigheder får god tid til grundige overvejelser og forhandlinger, således at fejlinvesteringer kan undgås, og således at ikke blot hensynet til vejdækning for de kommende husmænd tilgodeses, men også hensynet til den gennemgående og stadigt stigende trafik.

Som momenter, der har bidraget til at sinke denne sag, kan jeg yderligere anføre, at fem husmænd i Stenis Enge har ønsket afvanding gennem Rebsengene, og at jordlovsudvalget må undersøge, om disse husmænds interesser kan varetages i forbindelse med Rebsengenes afvanding.

Hertil kommer, at to teglværker har ønsket at undersøge, om deres påtrængende behov for teglværksler kan dækkes fra Rebsengene. Statens jordlovsudvalg har af beskæftigelsesmæssige grunde stillet sig velvilligt heroverfor, selv om det i givet fald kan medføre ændring i og forsinkelse af kultiveringsplanerne.

Jeg vil håbe, at det ærede medlem herefter vil forstå, at nok har sagen trukket noget ud, men der er gyldige grunde, der taler herfor. Jeg håber, man kan overvinde alle de vanskeligheder, der har været, og løse de problemer, der foreligger, så betids, at man i 1960 kan påbegynde afvandingen og grundforbedringen iværksættes snarest muligt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Nina Andersen* til socialministeren:

„Hvorledes ser socialministeren på den sag, som gennem nogen tid har optaget en del af dagspressen, den såkaldte „Bjarne-sag“, og som nu har givet anledning til, at der er dannet en landsforening med det væsentlige formål at få den i sagen omhandlede dreng, Bjarne Birlov, udskrevet af åndssvageforsorgen, uanset at drengens forældre ikke ønsker dette?“

Nina Andersen: For nogen tid siden blev jeg anmodet om at læse en bog med avisudklip om den såkaldte „Bjarne-sag“. Den kendte jeg ikke i forvejen noget til, fordi det er begrænset, hvad jeg får læst i aviserne ud over det, jeg nødvendigvis må læse. Efter disse avisudklip drejer det sig om en dreng på en halv snes år, som er blevet mishandlet af sine forældre fra han var lille og derfor ved miljøskade er blevet ude af stand til at følge med i skolen, hvor han, også efter avisernes omtale, kun har gået i en periode, som er mindre end 2 år. Til sidst har forældrene for at blive fri for ham anbragt ham på en åndssvageanstalt.

Det er ikke mærkeligt, at en sådan fremstilling vækker uro, og resultatet har da også været, at der er dannet en forening, som synes at blive en landsforening, og hvis formål det er i første række at søge at få Bjarne ud fra åndssvageforsorgen, at få forældrene fradømt forældreretten og derefter få drengen anbragt i privatpleje.

Men hvis man nu læser disse avisudklip rigtigt efter, ser man, at sagen har været for det stedlige børneværn, som ikke har ment, at forældreretten burde tages fra forældrene, at landsnævnet for børneforsorgen er enig heri, at socialministeren heller ikke havde fundet anledning til at gribe ind, og at overlægen på den nævnte anstalt mener, at drengen vil have nytte af at være under forsorg.

Se, det er givet, at der selvfølgelig ikke må ske overgreb over for børn, men når jeg nu har læst dette, kan jeg dårligt tænke mig, at alle de myndigheder, jeg her har nævnt, sammen med forældrene skulle have sammensvoret sig om at gøre uret mod en lille dreng, og lige så vigtigt jeg finder det er, at der ikke sker overgreb mod et barn, lige så vigtigt er det efter min opfattelse, at der ikke oparbejdes en uretfærdig mistanke mod åndssvageforsorgen og børneværnet. Derfor har jeg fundet det rigtigt, at socialministeren fik lejlighed til her fra tingets talerstol at give udtryk for sit syn på sagen. Medvirkende til, at jeg har stillet mit spørgsmål, er en udtalelse, som åndssvageforsorgens chef, hr. Bank-Mikkelsen, har fremsat på et møde den 8. i denne måned; det var et landsmøde i Landsforeningen Evnesvages Vel. Der

[Nina Andersen.]

sagde hr. Bank-Mikkelsen nemlig — hvis jeg må have lov til at citere —:

„Netop i disse dage laver man en støtteforening, som skal gøre det sværere for åndssvageforsorgen at udøve det arbejde, som man ellers kritiserer forsorgen for ikke at udøve godt nok. Der siges at strømme medlemmer til i titusindvis, sikkert for de flestes vedkommende mennesker, som intet ved om åndssvageforsorgen.“

Ja, hermed har jeg redegjort for baggrunden for mit spørgsmål, der lyder: hvorledes ser socialministeren på den sag, som gennem nogen tid har optaget en del af dagspressen, den såkaldte „Bjarne-sag“, og som nu har givet anledning til, at der er dannet en landsforening med det væsentlige formål at få den i sagen omhandlede dreng, Bjarne Birlov, udskrevet af åndssvageforsorgen, uanset at drengens forældre ikke ønsker dette?

Socialministeren (Bomholt): Om denne sag, som har vakt så meget røre i en del af dagspressen, vil jeg indledningsvis bemærke, at jeg, da sagen i sin tid blev forelagt mig, gjorde den til genstand for grundig undersøgelse. Jeg havde herunder lejlighed til under et besøg på Vodskov at tale med både Bjarne og hans mor uden andres nærværelse. Endvidere har jeg nøje drøftet sagen med sagvolderen, hr. skræddermester Byrik.

Sagens forhistorie er i korthed denne: Bjarne er født i 1948, hans mor er stedatter af skræddermester Byrik. Bjarne var i 3-5 måneders alderen alvorligt syg af paratyfus, og hans intelligensdefekt stammer muligvis herfra. Da Bjarne ikke kunne følge undervisningen i den lokale skole, blev han en tid observeret af skolepsykologen. Resultatet af denne undersøgelse viste, at drengen, der da var 8 år gammel, havde en intelligensalder svarende til 5½ år. Drengen måtte herefter betegnes som åndssvag i lettere grad, og da videre skolegang i normalskolen måtte anses for formålsløs, gik forældrene, der bor i Gødvad ved Silkeborg, efter forhandling med skolen ind på, at drengen blev undervist i hjemmet i det kommende skoleår for derefter at overføres til undervisning på en af ånds-

svageforsorgens eksternatskoler. Det har senere vist sig, at Bjarne væsentligste kundskaber, før han kom til Vodskov, stammer fra moderens hjemmeundervisning.

Efter at forældrene selv havde aflagt besøg på åndssvageinstitutionen ved Vodskov, gik de imidlertid bort fra tanken om at anbringe Bjarne i en eksternatskole, også fordi der ikke endnu findes en eksternatskole i Silkeborg eller dennes nærhed, og ønskede i stedet efter råd fra familiens faste læge drengen anbragt på skolehjemmet ved Vodskov, hvor han blev optaget den 25. november 1957. I den første tid efter optagelsen herskede der fra institutionens side nogen tvivl om, hvorvidt drengen med rette kunne betegnes som åndssvag, men det blev efterhånden tydeligere, at han må betegnes som åndssvag i lettere grad, og at han hørte hjemme på skolehjemmet. En intelligensundersøgelse i 1958 har vist en intelligenskvotient på 72, mens en undersøgelse i juni i år har vist en kvotient på 68. I øvrigt er Bjarne faldet godt til på institutionen, er glad for at være der, og de nervøse symptomer, han led af ved anbringelsen, er forsvundet. Efter institutionens opfattelse skyldtes nervøsiteten væsentligst de nederlag, han har lidt i normalskolen og over for kammeraterne på grund af sin sene udvikling.

Mit personlige indtryk er, at moderen, en stilfærdig og alvorlig, reflekterende type, har handlet med omsorg for drengen. Hun besøgte som sagt Vodskov, inden hun betroede drengen til kostskolen dér, og har siden været der ofte, deltager i forældremøderne o. s. v. Jeg forstod, at hvert skridt med hensyn til barnet var ledsaget af virkelig omtanke, og forholdet mellem mor og barn var tillidsfuldt. Hvad Bjarne angår, kommer man uvilkårligt til at holde af ham. Det er en god dreng, men jeg er overtydet om, at han ikke kan deltage i en folkeskoles undervisning, heller ikke i en hjælpeklasse.

Under samtalen med moderen fik jeg det indtryk, som jeg kun med betænkelighed viderebringer til offentligheden, et indtryk, som har bevirket, at jeg hidtil har forholdt mig tavs, nemlig at sagens egentlige kerne er et dybtgående misforhold mellem den gamle stedfar og hans stedatter, Bjarne mor.

Hendes stedfar, hr. Byrik, og hans advo-

[Socialministeren.]

kat har herefter rettet henvendelse til socialministeriet med krav om, at Bjarne udskrives af åndssvageforsorgen under henvisning til, at drengen ikke er åndssvag, men normalt begavet og ordblind, og at forældrene bevidst har holdt ham tilbage i udviklingen. Ministeriet svarede efter at have undersøgt sagen, at man under hensyn til de foreliggende oplysninger ikke fandt grundlag for at foretage videre.

Hr. Byrik har herefter henvendt sig til børneværnsudvalget i Gødvad kommune med anmodning om, at Bjarne blev inddraget under børneforsorg. Børneværnsudvalget behandlede sagen i 2 møder i december og januar sidste vinter. I disse møder var kredslægen til stede, og retskredsens dommer ledede møderne. Overlægen ved åndssvageinstitutionen var ligeledes efter opfordring til stede, og sagen blev i øvrigt særdeles alsidigt belyst under børneværnsudvalgets behandling. Børneværnsudvalget afviste herefter hr. Byriks andragende om etablering af børneforsorg, idet man henviste til, at forældrene af egen fri vilje havde anbragt drengen på åndssvageinstitutionen, og at børneværnsudvalget efter de foreliggende oplysninger om drengens tilstand og forholdene i øvrigt fandt, at denne anbringelsesmåde var den bedste for barnet.

Denne afgørelse har hr. Byrik ved sin advokat indanket for landsnævnet for børneforsorg, der i skrivelse af 12. februar 1959 bl. a. har udtalt, at man på grundlag af samtlige foreliggende oplysninger er af den opfattelse, at der ikke med rette kan fremsættes bebrejdelser mod forældrene for at anbringe drengen på åndssvageinstitutionen. Efter denne afgørelse har hr. Byrik på ny rettet henvendelse til mig, og jeg har efter fornyet brevveksling med den daværende bestyrelse for åndssvageanstalten ved Vodskov og med overlægen udtalt, at der ikke efter min opfattelse var rimeligt grundlag for at rette bebrejdelse mod Bjarnes forældre for deres beslutning, og at jeg under disse omstændigheder ikke mente at kunne gribe ind i sagen, idet jeg tilføjede, at jeg forventede, at hr. Byrik ville forstå, at det var til drengens bedste, at han forblev i omgivelser, hvor han kunne få den

undervisning og behandling, der svarer til hans udvikling.

Jeg er af den opfattelse, at den rejste kampagne mod forældrene og især mod moderen, mod åndssvageforsorgen og børneforsorgen savner ethvert sagligt grundlag. Skræddermester Byrik har heller ikke kunnet godtgøre, at drengen ikke har det godt på skolehjemmet. Jeg kan personlig bevidne, at han har det godt.

Nina Andersen: Jeg vil gerne takke socialministeren for disse oplysninger; jeg tror, det er nyttigt, at de er blevet fremsat fra denne talerstol. Alligevel vil jeg gerne stille et tillægsspørgsmål til ministeren; jeg vil gerne spørge, om ministeren har et nærmere kendskab til den oprettede landsforening og dens formål, og hvilket syn ministeren har herpå.

Socialministeren (Bomholt): Jeg har ikke andet kendskab til den nystiftede landsforening end det, jeg har kunnet læse mig til i aviserne. Heraf synes det at fremgå, at foreningen har til formål at beskytte børn med en intelligenskvotient på 60 og derover mod åndssvageforsorgen. Foreningens medlemmer synes ikke at have kendskab til, at åndssvageforsorgens formål og opgave er at tilbyde hjælp til de åndssvage, der har behov herfor, og at modtagelsen af denne hjælp principielt er frivillig. Dette formål er kommet tydeligt til udtryk i den lov om forsorg for åndssvage og andre særlig svagtbegavede, som folketinget enstemmigt vedtog i sidste samling. Foreningens medlemmer synes heller ikke at være opmærksomme på, at åndssvageforsorgen netop kan yde hjælp til børn, der ikke kan følge normal- eller hjælpeskolen, bl. a. ved at tilbyde skolegang i eksternatskoler eller, såfremt sådanne ikke findes i hjemmets nærhed, skolegang på skolehjem på åndssvageforsorgens institutioner. Og jeg må sige, det er en virkelig fremragende skole, man har i Vodskov; få kommuner har finere skolebygninger og et finere samarbejdende lærerkorps. Foreningen har som et andet af sine formål nævnt, at man ønsker en lovbestemmelse om, at forældreretten bortfalder ved misrøgt af et barn. En sådan bestemmelse findes allerede i forsorgslovens § 133.

[Socialministeren.]

Forholdet er i denne sag netop det, at alle sagkyndige er enige om, at forældrene ikke har misrøgtet barnet. For mig at se ville det da være absurd med en lovbestemmelse, hvorefter mennesker, der benævnes bedsteforældre, eller andre, der er uenige med forældrene og sagkundskaben, skulle kunne foranledige forældremyndigheden frataget forældrene. Der oprettes for tiden eksternatskoler landet over. I sidste uge talte jeg med repræsentanter for Silkeborg kommune om en eksternatskole dér. Men hvor sådanne skoler ikke eksisterer endnu, er en kostskole som den i Vodskov et stort gode.

Bjarneforeningen går i en desværre rent negativ kritik uden videre ud fra, at åndssvageforsorgens arbejde er til skade for de børn, som netop kun kan hjælpes gennem for sorgen. Man fremstiller sagen, som om et lettere åndssvagt barn er blevet anbragt på en lukket åndssvageanstalt, medens sandheden er, at barnet er blevet anbragt på et skolehjem, hvor det er faldet til og blomstret op, og hvor alle kræfter samvirker om at dygtiggøre det til en placering i det frie samfund. På disse falske forudsætninger pisker man en stemning op, hvilket desværre er let i forhold til en forsorgsgren, som ifølge sagens natur er sårbar. Man har på denne måde formået at give befolkningen et så forkert billede af de faktiske forhold, som man sjældent har set før. Det tjener ikke Bjarnes vel eller i øvrigt noget andet anerkendelsesværdigt formål at fortsætte denne kampagne mod Bjarnes forældre, åndssvageforsorgen og børneværnsmyndighederne.

Jeg fik i går besøg af fru Siig, der er formand for Ævnesvages Vel i Viborg og Thisted amter. Fruen henstillede indtrængende, at denne forfølgelse af en moder blev standset. Vi er mange kvinder, der har måttet sende vore børn på åndssvageanstalt, sagde hun; det er en tung byrde, og vore nerver kan ikke tage denne mistænkeliggørelse af vore motiver. Jeg lader denne henstilling

gå videre og henstiller i øvrigt at støtte Landsforeningen Ævnesvages Vel, der på et sagligt og sobert grundlag har gjort et stort og påskønnelsesværdigt arbejde for de åndssvage.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Petra Petersen* til socialministeren:

„Agter ministeren gennem en tilskudsordning eller ved andre foranstaltninger at sikre mindrebemidlede børnerige familier mælk til overkommelige priser?“

Petra Petersen: De sidste stigninger i mælkepriserne har bevirket, at mælk er blevet en luksusvare i de hjem, hvor de penge, der kan anvendes til maden, er meget små. Jeg behøver i og for sig ikke at forklare, hvad det er for hjem, for det kender ministeren. Alligevel vil jeg nævne, at det drejer sig om de gamle og om de enlige forsørgere, alle dem, hvis indtægter ligger under 200 kr. om ugen og deromkring, men først og fremmest gælder det de mindrebemidlede hjem, hvor der findes børn. For alle disse hjem er de nuværende mælkepriser en katastrofe og ensbetydende med, at en del børn ikke får den mælk, der er nødvendig for børn i deres opvækst. Hvis vi ser på de tilskudsordninger, vi havde under krigen og i de første efterkrigsår, ser vi da også, at tilskud til mælk var noget af det sidste, man lod falde bort. Vi ser deri en indrømmelse af, at det er nødvendigt at give hele befolkningen økonomisk mulighed for, at et så vigtigt produkt som mælk indgår i det daglige forbrug. Med de nuværende priser er der mange, som ikke har den mulighed. I en familie med f. eks. to børn vil et normalt mælkeforbrug i dag betyde, at familien skal udrede mellem 40 og 50 kr. pr. måned alene til mælk. Det er ganske uoverkommeligt for en familie med små indtægter. Disse familier må i forvejen bruge en alt for stor del af deres indtægt i den daglige husholdning. Der findes en dag, hvor det er umuligt at for-

[Petra Petersen.]

høje budgettet til mad, hvis de faste udgifter skal betales. Denne dag er kommet. Husmødrene i arbejderhjemmene har i dag de allerstørste kvaler med at skaffe de penge, der er nødvendige til familiens daglige forbrug af madvarer. Spørgsmålet, man stiller sig, er, om børnenes sundhed skal betale.

Nu har det ærede medlem hr. Poul Clausen stillet sit spørgsmål i dag, og den højttærede landbrugsminister har svaret, at han ønsker at nedsætte fedtprocenten i mælken fra 4 til 3,8. Det betyder et fald i mælkeprisen på 2 øre. Nu er et fald på 2 øre i mælkeprisen slet ikke nok, men vi mener heller ikke, det kan være rigtigt, at man manipulerer med fedtprocenten i mælk alt efter konjunkturerne.

Det spørgsmål, jeg har stillet til socialministeren om at sikre overkommelige mælkepriser ikke mindst til de mindrebedemlede hjem, hvor der er børn, peger også på andre foranstaltninger end at nedsætte fedtprocenten. I øvrigt husker vi vel alle den forbitrelse, der var i befolkningen på grund af den langsomhed, hvormed man gik til at sætte fedtprocenten i mælken op igen efter restriktionernes bortfald. Vi peger på en tilskudsordning, som vi mener er forsvarlig i øjeblikket, hvor priserne på mælk er så høje, at folk ikke kan betale dem. Vi har jo en mælkeordning her i landet, og hensigten med den var bl. a. at skaffe mælk til de billigst mulige priser.

Jeg vil imidlertid spørge, om ikke der var mulighed for at nedbringe mælkepriserne gennem en yderligere skærpet kontrol med omkostninger og avance. Jeg tænker ikke her på detailavancen, den er meget lille, men avancen på vejen fra producenten til leveringen i mælkeudsalget. Der findes pr. 1. april i år en oversigt, der viser, hvor stor en del af forbrugerprisen der tilfalder producenten. I Norge er det 75,8 pct., i England 70 pct., i Vesttyskland 63,4 pct., i Sverige 61 pct. og i Danmark 54,6 pct. Hvis man sammenligner Danmark og Norge, ser man, at avancen og omkostningerne er meget, meget større i Danmark, og jeg finder ikke forskellen rimelig.

Jeg vil henlede ministerens opmærksomhed på disse to muligheder: enten en rimelig tilskudsordning, så folk kan få råd til at

købe mælk, eller en rimelig kontrol med omkostninger og avance, også for at skaffe mælk til priser, der kan betales.

Socialministeren (Bomholt): I anledning af det ærede medlems spørgsmål om, hvorvidt jeg gennem en tilskudsordning eller ved andre foranstaltninger agter at sikre mindrebedemlede børnerige familier mælk til overkommelige priser, vil jeg gerne først bemærke, at jeg naturligvis deler den opfattelse, at befolkningen — og da særlig børnene — ikke af økonomiske grunde bør afskæres fra benyttelsen af dette betydningsfulde næringsmiddel. Dette synspunkt har også allerede for længst givet sig udtryk i forskellige foranstaltninger fra det offentliges side. Jeg kan således henvisse til loven om mælkehjælp af 4. juli 1946, hvorefter der i betydeligt omfang ydes gratis mælk til svangre kvinder og til mødre med børn under 6 måneder. Statens udgift hertil er anslået til 5,6 mill. kr. i indeværende finansår. Endvidere kan jeg nævne, at der som led i den af Københavns og mange andre kommuner iværksatte skolebespisning i vidt omfang indgår ydelse af mælk. I henhold til reglerne herom i forsorsloven bæres også en væsentlig del af udgifterne herved af statskassen. Også børnehaverne yder mælk som led i den daglige forplejning og uden væsentlig bekostning for mindrebedemlede forældre, medens det offentlige yder betydelige tilskud. På en række specielle områder, hvor et særligt behov gør sig gældende, yder det offentlige således allerede en betydelig indsats med hensyn til mælkeforsyningen.

Man må erkende, at prisstigningen på mælk inden for det sidste år har været betydelig, men man må også her erindre sig, at mælkeudgiften indgår i pristallet og derved er med til at påvirke de fleste lønninger og de forskellige sociale ydelser. Inden for en relativt kort tid vil de fleste familier derfor opnå hel eller delvis kompensation for prisstigningen. Jeg vil i denne forbindelse også gerne pege på, at vi her står over for en vare, som i særlig grad synes at være underkastet konjunktursvingninger. Der er ikke her, således som vi ellers hyppigt er vant til, tale om et produkt, der er underkastet en stadig og jævnt glidende prisstigning, men der er

[Socialministeren.]

også tale om prisfald — konjunktursvingninger, altså såvel i opad- som nedadgående retning, registreres af pristallet. I øvrigt henviser jeg til den højtærede landbrugsministers svar til det ærede medlem hr. Poul Claussen, hvoraf det fremgik, at det nu er hensigten at søge fedtprocenten i mælken nedsat med 0,2, således at mælkeprisen derved reduceres med 2 øre pr. liter.

En del af det ærede medlems redegørelse vedrørende avance og omkostninger vedrører, så vidt jeg kan skønne, et andet ministerium.

Petra Petersen: Jeg synes ikke, jeg fik noget rigtigt svar af den højtærede minister. Jeg ved godt, vi har mælkehjælp til svangre kvinder og til børn, indtil de er 6 måneder. Jeg ved også, at der findes skoler, der giver mælk, og at der i nogle børnehaver gives mælk. Nu er der jo et langt spring fra 6 måneder og til skolealderen, og det er ikke nær alle børn, der går i børnehaver. Det, jeg ikke synes jeg fik svar på, er, om regeringen vil gøre andet end at forringe mælkens kvalitet. Jeg synes, det er en kedelig løsning, når man erkender, at folk ikke har råd til at købe mælk, og at det er børnene, det går ud over. Jeg vil også minde om — det er lægernes rapport — at vore gamle er stærkt underernærede, når de indlægges på hospitalerne. De gamle lider under de høje priser — det gælder ikke mælken alene, men alle de varer, der indgår i det daglige forbrug. At også mælken indgår i pristallet, ved jeg, men det er med det pristal som med så meget andet. Det hjælper ikke, at man har pristallet, når det ikke er så regulært, som det skal være, og det hjælper jo heller ikke, når der fra i dag, indtil den nye regulering af pristallet, går en rum tid; men bortset fra dette er det stadig sådan, at folk ikke er i stand til at betale de høje mælkepriser, og det går stadig væk ud over børnenes sundhed. Vi kan ikke forsvare dette, og jeg synes, ministerens svar var meget tamt.

Socialministeren (Bomholt): Det ærede medlem glemte i sin opregning et enkelt punkt, nemlig fedtprocentens nedsættelse, hvorved mælkeprisen falder.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Aksel Larsen* til udenrigsministeren:

„Hvorledes har Danmark stemt i De Forenede Nationers politiske komité, og hvorledes agter regeringen at lade Danmark stemme i generalforsamlingen ved behandlingen af spørgsmålet om Frankrigs planlagte atomprøvesprængninger i Sahara?“

Aksel Larsen: På et tidspunkt, da de tre hidtidige atombombemagter, Amerikas Forenede Stater, Storbritannien og Sovjetunionen, allerede gennem længere tid har indstillet deres prøvesprængninger med atomvåben, bekendtgør den franske regering, at Frankrig er ved at have en atombombe klar og i nær fremtid vil foretage en prøvesprængning med samme, dog ikke i Frankrig, men i Afrika.

Denne sag behandles i De Forenede Nationer på generalforsamlingen, og efter de meddelelser, der er kommet frem, har den været til afstemning i den politiske komité. Der har man med et flertal vedtaget en udtalelse eller resolution, der vender sig mod Frankrigs påtænkte prøvesprængning af en atombombe; men så vidt jeg forstår, vil denne resolution eller udtalelse ikke kunne blive betragtet som vedtaget i generalforsamlingen, medmindre der i generalforsamlingen bliver et større stemmetal for udtalelsen, end der var i den politiske komité, idet der manglede 1 eller 2 stemmer i, at man havde $\frac{2}{3}$ majoritet.

Jeg vil meget gerne have at vide: hvorledes har den danske delegation stemt i den politiske komité, og hvorledes agter regeringen at lade den danske delegation stemme, når spørgsmålet kommer for i generalforsamlingen?

Udenrigsministeren (Krag): Som det ærede medlem sagde, har spørgsmålet foreløbig ikke været behandlet i generalforsamlingen, men kun i den såkaldte 1. komité. Under behandlingen her forelå der 2 resolutionsforslag. Det ene var stillet af Storbritannien og Italien og gav udtryk for håbet om, at den franske regering ville slutte sig til de ordninger, der måtte blive udarbejdet med henblik på atomprøvesprængninger under effektiv international kontrol. Forslaget opfordrede Frankrig til at tage fuldt hensyn til de synspunkter, der havde

[Udenrigsministeren.]

fundet udtryk under debatten i FN. Ved afstemningen i komiteen, hvor forslaget i øvrigt blev forkastet, stemte Danmark for. Det andet forslag til resolution var stillet af en række afrikanske og asiatiske lande og udtrykte alvorlig bekymring over for de franske planer samt opfordring til Frankrig om at afstå fra disse planer. Ved afstemningen om dette forslag, som blev vedtaget med simpelt flertal, undlod Danmark at stemme.

Der udfoldes i øjeblikket, så vidt jeg er orienteret, i De Forenede Nationer i New York livlig virksomhed med henblik på at vinde flertal for en art kompromistekst, hvorved det fornødne flertal i forsamlingen kan opnås. Vi håber meget, at disse bestræbelser vil føre til et resultat, og den danske delegation er instrueret om i forsamlingen at stemme for et sådant resultat. Skulle bestræbelserne imod vor forventning ikke lykkes, vil den danske delegation, på linje med de øvrige nordiske lande, stemme for det afro-asiatiske forslag i generalforsamlingen.

Aksel Larsen: Hvis jeg opfattede den højtærede minister rigtigt: at Danmark, hvis der ikke opnås enighed om et kompromisforslag i generalforsamlingen, vil stemme for den afro-asiatiske resolution, beklager jeg, at jeg ikke frafaldt ordet. Jeg har ikke noget ekstra spørgsmål at stille.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om tillæg til lov om afholdelse af frivillig offentlig auktion over indenlandske pelsdyrskind og huder.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 646).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 101 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 646).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Anker Lau: Under hensyn til lovens korte løbetid og det løfte, vi har fået om, at den højtærede minister i meget nær fremtid vil fremsætte et nyt lovforslag om hele eksportkreditordningen, således at vi får lejlighed til at drøfte spørgsmålet på et helt nyt grundlag, skal jeg anbefale det høje ting at stemme for det foreliggende lovforslag.

Weikop: Med den samme begrundelse som den, det ærede medlem hr. Anker Lau anførte, kan også vi anbefale, at man stemmer for lovforslaget. Men selv om den højtærede handelsminister ikke kan være til stede — jeg forstår, at ministeren er forhindret, fordi han skal tale i radioen — nødsages jeg til her ved tredje behandling at berøre et spørgsmål, som jeg også berørte ved anden behandling. Det drejer sig om de industrilån, der ydes i henhold til loven, og hvortil man har 10 mill. kr. til rådighed. Det blev oplyst, at ministeriet i øjeblikket forhandlede om, at 8 millioner af disse 10 millioner skulle udlånes til en enkelt virksomhed. Jeg mente, at dette stred ganske mod lovens forudsætning, idet forudsætningen var, at disse penge skulle lånes ud på bredt grundlag til mindre virksomheder. Da denne sag er rejst, og da der ude omkring er vist stor interesse for den, fordi man naturligvis ikke kan forstå, at en enkelt virksomhed skal have 80 pct. af de penge, som folketinget her stiller til rådighed til udlån, må jeg her stille